

Konkurences padome

GADA PĀRSKATS 2023

VALSTS UN PAŠVALDĪBU UZRAUDZĪBA

TĪRGUS DALĪBNIEKU APVIENOŠANĀS

DOMINĒJOŠA STĀVOKĻA LAUHPRĀTĪGA IZMANTOŠANA

AIZLIĒGTAS VIENOŠANĀS

Konkurenci - alis un izlaugsmi

GODĪGA TIRDZNIECĪBA

SATURA RĀDĪTĀJS

- 4 Priekšsēdētāja uzruna
- 6 Konkurences padome. Iestādes pase
- 7 Konkurences padomes komanda
- 8 2023. gads skaitļos
- 9 Jaunas pilnvaras
- 10 Aizliegtas vienošanās
- 11 Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana
- 12 Uzņēmumu apvienošanās
- 13 Negodīgas tirdzniecības prakses uzraudzība
- 14 Publisku personu darbības ietekme uz konkurenci
- 15 Tirgu uzraudzība
- 16 Tiesvedības par Konkurences padomes lēmumiem
- 17 Komunikācija un sadarbība
- 21 Konkurences padomes pārvaldība
- 22 Konkurences padomei piešķirtais finansējums un tā izlietojums
- 23 Uzlabojumi iestādes pārvaldībā
- 24 Konkurences padomes prioritārie uzdevumi 2024. gadā

PRIEKŠSĒDĒTĀJA UZRUNA

JAUNA ĒRA PRETĪ NOSPRAUSTAJIEM MĒRĶIEM

2023. gads iezīmē jaunu ēru iestādes virzībā uz tās nospraustiem mērķiem, jo gada griezumā ar darbinieku cītīgu atbalstu tapa jaunā iestādes stratēģija 2023.– 2029. gadam. Mūsu vīzija ir būt efektīvai un sabiedrībai atvērtai iestādei, kurai uzticas un kura ir vērsta uz aktīvu, rezultatīvu iesaistīšanos tirgu attīstības procesos un tirgus dalībnieku tiesību uz godīgu konkurenci aizsardzību, sasniedzot ievērojamu konkurences vides uzlabošanos.

Lai to sasniegtu, neatņemama sastāvdaļa ir profesionāla, tiesiska, neatkarīga, uz attīstību un atklātību vērsta komanda, kas ikdienas gaitās dzīvo saskaņā ar šīm definētajām iestādes vērtībām. Lai arī pirmais pilnais un pilnvērtīgais stratēģijas iedzīvināšanas gads būs tikai 2024. gads, jau tagad redzam, ka svarīgākās **veiksmes atslēgas jau ir mūsu rīcībā – tie ir iestādes darbinieki.**

2023. gadā tika sasniegti jauni kvalitātes rādītāji, kas liecina par komandas degsmi savu darbu darīt profesionāli, tāpat liecina par lojalitāti iestādes vērtībām un mērķiem. Piemēram, darbinieku mainības rādītājs, kur tiek mērīts aizgājušo darbinieku skaits pret kopējo strādājošo skaitu, sasniedzis savā vēsturē mazāko atzīmi – 6,7 %. Vien pirms dažiem gadiem šis rādītājs bija sasniedzis 28 %. Tāpat darbinieku

lojalitāte pret iestādi, kas tiek mērīta katru gadu darbinieku aptaujās, sasniedza 91 %. Var spekulēt, ka šo kvalitātes rādītāju izaugsmi ir veicinājusi gan atalgojuma sistēmas pārskatīšana, gan attālinātais darbs, gan investīcijas darbinieku individuālajā attīstībā un IT kapacitātes attīstībā. Taču droši var teikt, ka liels nopelns ir pašiem darbiniekiem, kuri prot, spēj un dara, turklāt ar degsmi.

Vidējā termiņa stratēģijas otrā prioritāte ir **uz rezultātu vērstā ikdienas darbība un sadarbība, nodrošinot būtisko konkurences ierobežojumu atklāšanu un konkurences veicināšanu**. Līdz ar to iestāde 2023. gadā un arī turpmākajos septiņos gados vēltīs resursus būtiskāko konkurences ierobežojumu atklāšanai un novēršanai, īstenojot pamatotu lietu prioritizāciju.

Lai korekti izsvērtu pārkāpumu un ierosināmo lietu nozīmību tirgū, 2023. gadā tika atjaunota Lietu prioritizācijas stratēģija. Pārskata periodā īpaši tika vērtēts, vai iespējamās pārkāpumus var efektīvi, taupot ierobežotos resursus, novērst ar "Konsultē vispirms" principu. Tādējādi 2023. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir gandrīz divkārtšajies īstenoto prevenciju skaits un brīdināto uzņēmumu skaits pieaudzis četrkārtīgi.

Papildus brīdinājumiem novērsti arī četri smagākie konkurences tiesību pārkāpumi jeb aizliegtas vienošanās, kopumā sodot 10 uzņēmumus un tiem piemērojot teju septiņu miljonu eiro sodu. Taču priecē, ka arī šajos gadījumos, lai efektīvizētu resursus, ar četriem sodītajiem uzņēmumiem noslēgts izlīgums, tiem apņēmoties samaksāt piemēroto sodu un neapstrīdēt Konkurences padomes lēmumu tiesā. Konkurences padome apzinās, ka uzņēmumu sodīšana par likuma neievērošanu ir ciņa ar sekām, tāpēc efektīva pārkāpumu novēršana iet roku rokā ar uzņēmēju un iepirkumu rīkotāju izglītošanu, ar strādāšanu ciešā sazobē ar sadarbības institūcijām nacionālā un starptautiskā līmenī.

2023. gadā vien tika nodrošināti 50 konkurences veicināšanas pasākumi uzņēmumiem un publiskām personām: valstij, pašvaldībām, to kapitālsabiedrībām. Tāpat noritējušas produktīvas pieredzes apmaiņas tikšanās ar sadarbības institūcijām, lai pārņemtu jaunāko praksi izmeklēšanas kapacitātes celšanā, IT tehnoloģiju attīstībā un citos jautājumos.

Ņemot vērā padarītos darbus, tika aprēķināts, ka sabiedrības vidējais ieguvums no Konkurences padomes centieniem novērst konkurences kropļojumus un veicināt godīgu konkurenci

tirgos 2023. gadā ir 51,2 miljonu eiro. Salīdzinot to ar iestādes budžetu, katrs iestādei piešķirtais eiro radījis sabiedrības ieguvumu aptuveni 20 eiro apmērā. Šis visas sabiedrības kopējais ieguvums arī kalpo par iestādes būtiskāko rezultativitātes un efektivitātes rādītāju.

Trešā, nebūt ne mazāk svarīgā, iestādes prioritāte turpmākajiem septiņiem gadiem ir nodrošināt **inovatīvu un ilgtspējīgu darba vidi**. Digitalizācijas attīstība ļauj ne vien sasniegt plašāku sabiedrības informētību, bet arī iestādes iekšējo procesu uzlabošanu, radot iespēju izmantot dažādas datu bāzes un apstrādāt lielus datu apjomus un attīstīt dažādus digitālos izmeklēšanas rīkus. Tā iemesla dēļ 2023. gadā attīstīta IT laboratorija iegūto e-pierādījumu apstrādei un īstenotas darbinieku apmācības darbam IT laboratorijā.

Tāpat pārskata periodā īstenots iepirkums eksperta piesaistei, kas sniegs atbalstu iepirkumu sagatavošanai par e-lietas koncepcijas izstrādi un lielo datu apstrādes tehniskās specifikācijas izstrādi. 2023. gadā kopā ar sadarbības partneriem no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Valsts reģionālās attīstības aģentūras, Ekonomikas ministrijas un citām sadarbības institūcijām īpaša uzmanība vēltā automatizēta karteļu skrīninga rīka izstrādei. 2023. gadā, lai stiprinātu iestādes ekonomisko analīzi konkurences lietās, izveidota jauna amata vieta – datu analītiķis.

Ņemot vērā uzņemto kursu vidējā termiņa stratēģijā, esam apņēmības pilni arī nākamajā gadā ar lieliem darbiem piepildīt gada kalendāru. ■

JURIS GAIĶIS
Konkurences padomes priekšsēdētājs

KONKURENCES PADOME. IESTĀDES PASE

Godīgas konkurences apstākļos veidojas efektīvi strādājoši uzņēmumi, kas ir motivēti piedāvāt augstu pakalpojumu un preču izvēli un kvalitāti, inovācijas, konkurētspējīgas cenas un citus ieguvumus, lai uzvarētu cīņā par patērētāju izvēli.

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir Ministru kabineta pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas darbojas saskaņā ar Konkurences likumu un citiem normatīvajiem aktiem. KP izveido Ministru kabinets, un tās institucionālā pārraudzība tiek īstenota ar ekonomikas ministra starpniecību.

KP uzdevumi un tiesības ir noteiktas Konkurences likumā, Reklāmas likumā, Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumā, kā arī Eiropas Savienības un citos normatīvajos aktos.

Konkurences padomes pamatvērtības ir **tiesiskums, profesionalitāte, neatkarība, attīstība un atklātība.**

Mērķis

Nodrošināt iespēju katram tirgus dalībniekam veikt ekonomisko darbību brīvas un godīgas konkurences apstākļos, veicinot konkurences attīstību visās tautsaimniecības jomās sabiedrības interesēs.

Vīzija

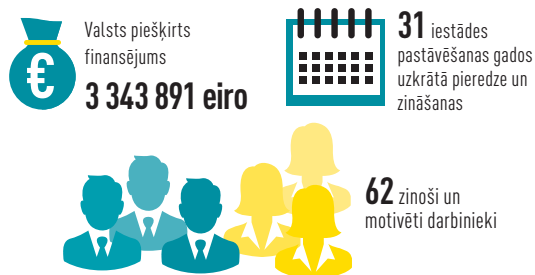
KP ir efektīva un sabiedrībai atvērta iestāde, kurai uzticas un kura ir vērsta uz aktīvu, rezultatīvu iesaistīšanos tirgus attīstības procesos un tirgus dalībnieku tiesību uz godīgu konkurenci aizsardzību, sasniedzot ievērojamu konkurences vides uzlabošanu.

Darbības uzdevumi

- ▶ **Aizliegtu vienošanos atklāšana un novēršana:** uzņēmumi neiesaistās karteljos un neslēdz citas aizliegtas vienošanās.
- ▶ **Dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas nepieļaušana:** lielle, tirgū dominējošie uzņēmumi savu tirgus varu neizmanto ļaunprātīgi.

- ▶ **Apvienošanās uzraudzība:** nenotiek tādas uzņēmumu apvienošanās, kas tirgū rada uzņēmumu koncentrāciju un kas var negatīvi ietekmēt patērētāju un sadarbības partneru intereses.
- ▶ **Publisku personu uzraudzība:** valsts un pašvaldību un to kapitālsabiedrību rīcība nediskriminē privātos tirgus spēlētājus.
- ▶ **Negodīgas tirdzniecības prakses uzraudzība:** tirgus dalībnieki visā lauksaimniecības un pārtikas preču piegādes ķēdē neīsteno negodīgu tirdzniecības praksi, kā arī nepārtikas preču mazumtirgotāji ļaunprātīgi neizmanto savu iepirkumu varu pret piegādātājiem.
- ▶ **Likumu kontrole:** likumi, noteikumi un citi valsts vai pašvaldību lēmumi un rīcība neierobežo brīvas un godīgas konkurences attīstību.
- ▶ **Konkurences veicināšana:** konkurence tiek veicināta tirgos, t. sk. regulētajos, kur tā ir ierobežota vai nepastāv vispār.
- ▶ **Sabiedrības informēšana:** sabiedrība saņem plašu informāciju par konkurences ietekmi uz tirgu darbību un iedzīvotāju labklājību.

Mūsu resursi

KP darbības stratēģija 2023.–2029. gadam

KP iestādes nospraustā virsmērķa sasniegšanai ir definējusi trīs prioritātes:

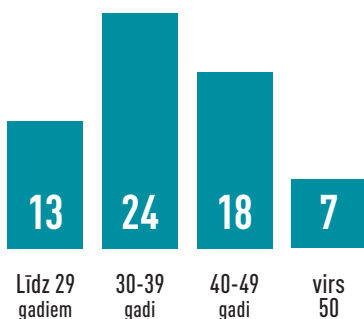
- 1) KP komandā ir profesionāli, iesaistīti un uz attīstību vērsti darbinieki;
- 2) uz rezultātu vērsta ikdienas darbība un sadarbība, nodrošinot būtisko konkurences ierobežojumu atklāšanu un konkurences veicināšanu;
- 3) inovatīva un ilgtspējīga darba vide.

KONKURENCES PADOMES KOMANDA

KP sastāv no lēmējinstiitūcijas – padomes – un Izpildinstiitūcijas. 2023. gada nogalē iestādē strādāja 62 darbinieki, no kuriem 56 bija ierēdņa, bet seši – darbinieka statusā.

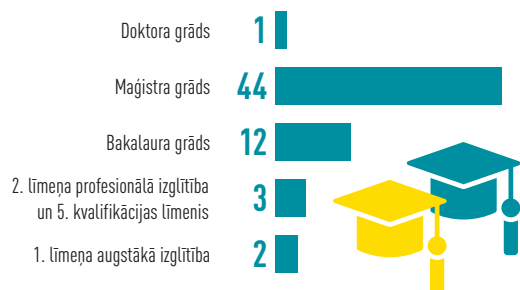
2023. gadā personāla mainība sasniedza 6,7%. Valsts civildienesta attiecības un darba tiesiskās attiecības pārtrauca 4 personas, uzsāka – 10.

Darbinieku vecums

Vidējais Konkurences padomes darbinieku vecums ir 37,5 gadi.

Izglītība

66 %
jeb 41 darbiniece ir sievietes

34 %
jeb 21 darbinieks ir vīrietis

4 konkurences tiesību profesionāļu padome

Izvērtē Izpildinstiitūcijas sagatavotos dokumentus lietu izpētē un tirgu uzraudzībā un pieņem iestādes gala lēmumus. Padome darbojas līdzīgi kā pirmās instances tiesa. Padomē ir piecas padomes locekļu vietas, bet 2023. gadā Padomē strādāja trīs locekļi un priekšsēdētājs, kurš vada iestādes darbu.

1 Izpildinstiitūcijas vadītājs

Nodrošina vienotu Izpildinstiitūcijas darbības organizēšanu, plānošanu un vadīšanu, sniedz juridisko un konceptuālo atbalstu Izpildinstiitūcijas darbiniekiem izmeklēšanas un tiesvedību procesos.

31 izmeklētāji

Veic pārkāpumu izpēti, pēta norises tirgos, vērtējot konkurences kropļojumu normatīvajos aktos un publisko personu darbībās, preventīvi izglīto un konsultē dažādas mērķa grupas, t. sk., vadot lekcijas un seminārus.

10 juristi

Sagatavo juridisko pamatojumu padomes lēmumiem, pārstāv iestādi tiesās, gatavo normatīvo aktu projektus, kā arī vērtē, vai citu iestāžu sagatavotie dokumenti nekropļo konkurenci, un iesaka risinājumus.

7 ekonomisti

sagatavo ekonomisko pamatojumu padomes lēmumiem un pētījumiem, meklē un attīsta jaunas ekonometriskās analīzes metodes, kā arī izskata ziņojumus par tirgus dalībnieku apvienošanās, izmeklē tirgus dalībnieku nelikumīgas apvienošanās, analizē un novērtē ekonomisko vidi mikro līmenī.

7 atbalsta funkciju veicēji

Veido komunikāciju ar sabiedrību un koordinē starptautisko sadarbību, nodrošina budžeta pārvaldību, personāla vadību un dokumentu pārvaldību, kā arī iekšējo veikto auditu ieteikumu ieviešanu. Piedalās iestādes darbības plānošanas procesos, organizē iestādes darbības saimniecisko nodrošinājumu un citus pasākumus.

2 IT atbalsta sniedzēji

Nodrošina iestādes datu apstrādes un analīzes procesu digitalizācijas attīstīšanu, ieviešot informācijas tehnoloģiju attīstības projektus, un izmeklēšanas spēju stiprināšanu, apstrādājot elektroniskos pierādījumus lietās.

2023. GADS SKAITĻOS

Lēmumi	
Aizliegtas vienošanās	4
Konstatēts pārkāpums	4
Uzņēmumu apvienošanās	
Apvienošanās atļauta	24
Kopējais lēmumu skaits	
	28

Pārkāpumu statistika	
Uzņēmumiem piemērotie naudas sodi (eiro)	6 926 289,78
Valsts budžetā ieskaitīti naudas sodi (eiro)	1 512 555,75
Sodīti uzņēmumi	
Panākts izlīgums, uzņēmumiem apņemties nepārsūdzēt lēmumu	4
Noslēgtas tiesvedības	
Atstāts spēkā iestādes lēmums	7

Prevencija un "Konsultē vispirms"	
Bridinājuma procedūras	
Bridināto juridisko personu skaits	71
Pārrunu procedūras par konkurences neitralitāti	
Publiska persona apņēmās novērst neatbilstības likumam	5

Iesniegumi un atzinumi	
Saņemti iesniegumi	
Iesniegumi saistībā ar publisku personu jautājumiem	138
Sniegti atzinumi	
Izvērtēti iesniegumi, par kuriem pieņemts Padomes lēmums, nodrošinot aizsardzību pret konkurences tiesību iespējamiem pārkāpumiem	40
Atzinumi pasūtītājiem par iespējamiem konkurences pārkāpumiem iepirkumos	22
Atzinumi par publisku personu līdzdalību kapitālsabiedrībā (Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. pants)	64
Skaidrojumi par citām publisku personu darbībām	95
Atzinumi par nozaru normatīvā regulējuma priekšlikumiem	42
Nemts vērā KP viedoklis konkurences ierobežojumu novēršanai normatīvajā regulējumā	28 %

Konsultācijas, vadlīnijas un tirgu izpēte	
Konsultēti uzņēmumi un nevalstiskais sektors par konkurences tiesībām	61
Pirmsapvienošanās konsultācijas uzņēmumiem	57
Noslēgta tirgus uzraudzība	5
Vadlīnijas un pašnovērtējuma rīki	2

Konkurences padome **devīto gadu pēc kārtas** *Global Competition Review Rating Enforcement* reitingā ierindota starp pasaules labākajām konkurences iestādēm.

Pašlaik pasaulē konkurences uzraudzības iestādes kopumā ir vairāk nekā 140 valstīs, bet no tām tikai 33 iekļuvušas GCR reitingā.

Sabiedrības ieguvums – 51,2 miljoni eiro gadā

Vidējais sabiedrības ieguvums trīs gadu periodā (2021.–2023.) no KP darbības, novēršot konkurences kropļojumus, veicot uzraudzību tirgos un rosinot izmaiņas konkurences veicināšanai tajos, kā arī uzraugot lielo uzņēmumu apvienošanas darījumu īstenošanu. Ņemot vērā iestādes budžetu vērtētajā periodā, katrs iestādei piešķirtais eiro radījis sabiedrības ieguvumu aptuveni 19,69 eiro.

JAUNAS PILNVARAS

KP 2023. gadā būtiskus resursus veltījusi līdzdalībai normatīvā regulējuma uzlabošanā, lai nacionālajos normatīvajos aktos ietvertu KP jaunas funkcijas un pilnvaras.

Eiropas Savienības līmenī tika pieņemti jauni noteikumi **godīgai un konkurētspējīgai digitālajai nozarei jeb tika pieņemts Digitālo tirgu akts**. Jaunie noteikumi regulē un ierobežo lielo digitālo platformu darbību, nodrošinot godīgas konkurences noteikumus attiecībā ar lietotājiem un patērētājiem. Paredzēts, ka 2024. gada pirmajā ceturksnī stāties spēkā grozījumi Konkurences likumā, sniedzot KP pilnvaras Digitālo tirgu akta uzraudzībā un atbalsta sniegšanā Eiropas Komisijai. Jau 2023. gadā KP eksperti aktīvi iesaistījās Eiropas Savienības līmeņa darba grupās un padomdevēju komitejā, ar kolēģiem no citu dalībvalstu konkurences iestādēm diskutējot par jaunā regulējuma ieviešanas un piemērošanas jautājumiem, kā arī aktualitātēm digitālo tirgu uzraudzībā. Tāpat 2023. gadā KP sadarībā ar Polijas un Lietuvas konkurences iestādēm, kā arī OECD un Eiropas Komisiju nodrošināja iestrādnes kopīgas pētniecības īstenošanai digitālajos tirgos, tostarp tiesiskā regulējuma pilnveidei, gatavojot projektu Eiropas Savienības finansējuma piesaistei.

Eiropas Savienības līmenī 2022. gadā tika pieņemta arī regula par **ārvalstu subsīdijām**, kuras mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus visiem uzņēmumiem, kas darbojas Eiropas Savienības iekšējā tirgū, novēršot ārvalstu (trešo valstu) subsīdijas, kas kropļo konkurenci vienotajā tirgū. Ārvalstu subsīdiju regula piešķir Eiropas Komisijai pilnvaras izmeklēt un novērst iekšējā tirgus kropļojumus, ko radījušas ārvalstu subsīdijas un uzliet uzņēmumiem noteiktos gadījumos paziņošanas pienākumus par tiem piešķirtajām ārvalstu subsīdijām, jo īpaši tirgus dalībnieku koncentrāciju un dalības publiskajos iepirkumos gadījumā. 2023. gadā ir sagatavoti grozījumi Konkurences likumā, ko pašlaik skata Saeima, lai KP kļūtu par atbildīgo institūciju Latvijā, kas sniegs atbalstu Eiropas Komisijai ārvalstu subsīdiju regulas uzraudzībā.

Sadarībā ar Ekonomikas ministriju tika izstrādāts Informatīvais ziņojums, kurā tiek meklēti risinājumi **zaudējumu atlīdzināšanas procesa veicināšanai**, ko publiskie pasūtītāji var izmantot kā atbalsta rīku, piedzenot no konkurences tiesību pārkāpējiem radītos zaudējumus. Plānotie grozījumi Konkurences likumā nodrošinās KP jaunas pilnvaras publiskajiem pasūtītājiem sniegt atbalstu radīto zaudējumu apzināšanā, novērtēšanā un aprēķināšanā. Lai spētu nodrošināt jauno funkciju un kvalitatīvu atbalsta sniegšanu, ir plānots izveidot atsevišķu struktūrvienību ar papildu sešām amata vietām. Lai nemazinātu uzņēmumu, kas iesaistījušies konkurences pārkāpumos, vēlmi arī turpmāk aktīvi sadarboties ar iestādi izmeklēšanas laikā, sniedzot papildu informāciju par pārkāpumu leciecības programmā un izīgostot ar iestādi par tiesisko strīdu, jaunā struktūrvienība autonoma konsultatīvā atbalsta sniegšanā būs pilnībā nodalīta no citām iestādes struktūrvienībām, kas īsteno KP izmeklēšanas darbības un lēmumu pieņemšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem, tādējādi novēršot bažas, ka šādā sadarbībā sniegtā informācija var tikt izmantota pret uzņēmumiem zaudējumu atlīdzināšanas procesā.

Tāpat 2023. gadā diskusijās ar Ekonomikas ministriju un Tieslietu ministriju panākta konceptuālu vienošanās attiecībā uz regulējuma izmaiņu virzīšanu, kas saistītas ar **amatpersonu personīgās atbildības ieviešanu** par konkurences tiesību pārkāpumiem. Līdz šim par konkurences tiesību pārkāpumiem pie atbildības saucamas tikai jurīdiskas personas. ■

Izpildinstitūcijas vadītājs Māris Spička:

“Sekojot pārmaiņām uzņēmējdarbības vidē, patērētāju saziņā, lietoto pakalpojumu un iepirkšanās paradumos, kā arī, ņemot vērā būtiski pieaugošo pārrobežu tirdzniecības

ietekmi, arī konkurences regulējumam pastāvīgi jāpilnveidojas un jāpielāgojas, lai konkurences uzraugs tirgus mainīgajos apstākļos spētu aizsargāt efektīvu konkurenci un patērētāju intereses no tirgus dalībnieku negodīgas rīcības. Ievērojot paredzamo izmaiņu novitāti un ietekmi, jauno atbalsta funkciju ieviešana un praktiskā piemērošana notiks ciešā sadarbībā ar publiskajiem pasūtītājiem, citu dalībvalstu konkurences iestādēm un Eiropas Komisiju, tādējādi stiprinot Konkurences padomes lomu lokālā un starptautiskā līmenī kā konkurences pārkāpumu apkarošanā, tā nepieļaušanā un cietušajiem radīto nelabvēlīgo seku novēršanā.”

AIZLIEGTAS VIENOŠANĀS

2023. gadā tika piemērots sods **desmit uzņēmumiem 6 926 289,78 eiro**. Ierosinātas arī **divas jaunas pārkāpuma** izpētes lietas par uzņēmumu iespējamām aizliegtām vienošanās.

2023. gadā, balstoties uz iestādes prioritizācijas stratēģiju un valsts pārvaldē iedzīvināto "Konsultē vispirms" principu, 44 juridiskas personas tika **brīdinātas un vienlaicīgi izglītotas** konkurences tiesību jautājumos.

KP sniedza **22 atzinumus iepirkumu pasūtītājiem** par iespējamu aizliegtu vienošanos pazīmēm iepirkumos, uz kuru pamata pasūtītājs ir tiesīgs izslēgt pretendentes no iepirkuma.

25 semināros uzņēmumi, iepirkumu rīkotāji un citi interesenti tika izglītoti par konkurences tiesību jautājumiem.

Aizliegtu vienošanos lietas

Ceļu būves kartelis

KP konstatēja trīs ceļu būvniecības uzņēmumu – AS "A.C.B.", AS "Ceļu pārvalde" un SIA "STRABAG" – aizliegtu vienošanos VSIA "Latvijas Valsts ceļi" organizētajos publiskajos iepirkumos par ceļu un maģistrāļu būvniecību Latvijā. Uzņēmumiem tika piemērots naudas sods 4 451 649,77 eiro.

KP identificēja septiņus iepirkumus, par kuriem notika aizliegta vienošanās, ar kopējo līgumsummu 24 762 272,11 eiro. Iepirkumi aptvēra ceļu būvdarbu veikšanu Latvijas teritorijā, piemēram, Rīgas, Cēsu, Ogres, Tukuma, Jaunjelgavas un citu apdzīvotu vietu tuvumā. Mazākā projekta līgumsumma bija nedaudz virs viena miljona eiro, bet lielākā – virs astoņiem miljoniem eiro. Turklāt 43 % no visiem iepirkumiem bija saistīti ar ES fondu līdzfinansējumu.

Ar AS "A.C.B." un SIA "STRABAG" tika panākts izlīgums par tiesiskā strīda izbeigšanu lietā, uzņēmumiem piekristot konstatētajiem faktiem un apņēmoties nepārsūdzēt KP gala lēmumu. Izlīgums paredzēja soda samazinājumu par 10 %. AS "Ceļu pārvalde" piemērots sods vairāk nekā 1 miljona apmērā.

Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzēju kartelis

KP konstatēja AS "Liepājas autobusu parks", SIA "Latvijas Sabiedriskais Autobuss" un AS "Nordeka" aizliegtu vienošanos VSIA "Autotransporta direkcija" organizētajos iepirkumos par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutos uz desmit gadiem. Uzņēmumiem tika piemērots naudas sods 1 974 923,81 eiro.

Iepirkums tika sadalīts 16 maršrutu tīkla daļās (lotēs), kur kopā bija jāapkalpo 65 miljoni kilometru gadā. Vienlaikus iepirkuma nolikums paredzēja ierobežojumu, ka viens pretendents var iegūt ne vairāk kā 15 miljoni kilometru gadā.

Lai katrs karteļa dalībnieks iepirkumā spētu iegūt pakalpojuma sniegšanas tiesības maršrutos maksimāli pietuvināti noteiktajai robežai – 15 miljoni kilometru gadā –, tika plānotas teju 20 tikšanās, kurās dažādās kombinācijās tikušies visi trīs lietas dalībnieki. Turklāt vienošanās starp

lietas dalībniekiem tika sistemātiski aktualizēta un attīstīta, izmantojot dažādus saziņas kanālus, tostarp zvanus, izziņas, mobilo telefonu saziņas lietotnes.

AS "Liepājas autobusu parks" vairākus mēnešus pēc konstatētā pārkāpuma noslēdza Administratīvo līgumu ar KP par tiesiskā strīda izbeigšanu. Uzņēmums apņēms atsaukt pieteikumu tiesā, samaksāt piemēroto naudas sodu, kā arī turpmāk izglītot darbiniekus par konkurences tiesību jautājumiem.

Kartelis AS "Latvijas valsts meži" iepirkumos

KP konstatēja aizliegtu vienošanos SIA "AKE LOĢISTIKA", SIA "LATGALES MULČA" un SIA "MG Auto LTD" darbības, apmainoties ar komerciāli sensitīvu informāciju par dalības nosacījumiem piecos AS "Latvijas valsts meži" iepirkumos par enerģētiskās koksnes pievešanas, šķelšanas, uzglabāšanas un transportēšanas pakalpojumu sniegšanu, slēdzot vispārīgo vienošanos. Par uzņēmumu aizliegtu vienošanos piemērots naudas sods 1 63 630 eiro.

Nepamatota iestāšanās maksa biedrībā

KP atklāja arī aizliegtu vienošanos Biedrības "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja" (turpmāk – LTAB) darbības, kas izpaudās kā nepamatotas iestāšanās maksas piemērošana tās biedriem. Starp KP un LTAB tika noslēgts izlīgums, kā rezultātā LTAB apstiprināja savu vainu pārkāpumā un apņēms nepārsūdzēt KP lēmumu. LTAB tika piemērots naudas sods 336 086 eiro.

"Konsultē vispirms"

2023. gadā 18 iespējamu aizliegtu vienošanos izpaušmju gadījumos KP izteica **brīdinājumus 44 personām**.

2023. gadā brīdinātie uzņēmumi pārstāvēja tādas darbības jomas kā liftu būve un apkope, medicīnas iekārtu un preču ražošana un vairumtirdzniecība, pasažieru pārvadājumi, drošība sistēmu pakalpojumi, mērniecība un ģeodēzija, ēku būvniecība, IT pakalpojumi, mazumtirdzniecība specializētajos veikalos, tīrīšanas pakalpojumi un citas nozares. Visos šajos gadījumos KP saskatīja aizdomas par saskaņotiem pretendentu piedāvājumiem publiskajos iepirkumos.

Vertikālās vienošanās

KP īpašu uzmanību veltīja arī aizliegtām vertikālām vienošanās, kas noslēgtas, piemēram, starp ražotāju un vairumtirgotāju vai vairumtirgotāju un mazumtirgotāju. Lai veicinātu tirgus dalībnieku izpratni un, iespējams, arī ziņošanu par iespējamiem vertikālu vienošanos pārkāpumiem, KP 2023. gadā izstrādāja ceļvedi vertikālās vienošanās un uzņēmējiem paredzētus paškontroles jautājumus vienošanos novērtēšanai, kas tika publicēti iestādes tīmekļa vietnē. KP organizēja arī semināru ciklu uzņēmumiem: aptieku nozares pārstāvjiem, medicīnas tehnikas, instrumentu, preču un piederumu ražotājiem un izplatītājiem, kā arī citiem interesentiem. ■

Aizliegtu vienošanos departamenta direktore Ieva Šmite:

"Joprojām redzam, ka karteļi iepirkumos ir būtiskākā godīgas konkurences vides problēma Nr. 1., tāpēc šajā izpētes periodā esam gan pielietojuši jaunas izmeklēšanas metodes, gan domājuši par pasākumiem, kas ceļ un stiprina kapacitāti, lai mēs būtu tikpat efektīvi kā līdz šim."

DOMINĒJOŠĀ STĀVOKĻA ĻAUNPRĀTĪGA IZMANTOŠANA

2023. gadā, lai novērstu iespējamus dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumus un vienlaikus efektīvizētu iestādes ierobežotos resursus, aktīvi izmantots “Konsultē vispirms” princips.

Gandrīz **puse no visiem** (47 %) iestādē saņemtajiem iesniegumiem, par kuriem KP Padome pieņēma lēmumu 2023. gadā, bija saistīti ar iespējamo **dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu**.

Prevenciju piemēri

KP īstenoja padziļinātu izpēti par Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība (turpmāk – LaIPA) piemērotajiem kritērijiem atlīdzības maksas tarifu aprēķināšanai par mūzikas atskaņošanu viesnīcu istabās.

LaIPA ir vienīgā organizācija, kurai ir Kultūras ministrijas izsniegta atļauja pārvaldīt izpildītāju un fonogrammu producentu mantiskās tiesības. Tādējādi tā ir vienīgā organizācija Latvijā, pie kuras var vērsties veikal, viesnīca, dažādu pakalpojumu sniedzēju pārstāvji un citas personas, lai iegūtu tiesības atskaņot fonogrammas veikalos, viesnīcās un citās vietās. Ņemot to vērā, KP secināja, ka LaIPA atrodas dominējošā stāvoklī blakustiesību pārvaldīšanas tirgū Latvijas teritorijā, un līdz ar to tai ir pienākums piemērot taisnīgus un pamatotus maksājumus saviem klientiem.

Padziļinātā izpētē KP secināja, ka vairāki metodoloģijā, kurā noteikta tarifu aprēķināšanas kārtība, iekļautie kritēriji nav uzskatāmi par pamatotiem atlīdzības maksas tarifa aprēķināšanai. Metodoloģija tika balstīta, piemēram, uz tādiem kritērijiem kā viesnīcu un restorānu nozares IKP, viesnīcai piešķirtā kategorija jeb zvaigznes, viena ceļotāja vidējie izdevumi. KP ieskatā, šo kritēriju izmantošana aprēķinā nebija objektīvi pamatota, jo viesnīcas ieņēmumi nekādā veidā nav saistīti ar mūzikas “radīšanas” izmaksām vai mūzikas “patēriņu” viesnīcu istabās.

Ņemot vērā minēto, KP preventīvas procedūrā lūdza LaIPA pārskatīt kritērijus atlīdzības maksas noteikšanai kategorijā “Viesnīcu istabas”, t. sk. attiecīgajai kategorijai piemērojamās atlaides. Preventīvas procedūras rezultātā LaIPA ņēma vērā KP norādījumus un izslēdza no metodoloģijas kritērijus, kas nebija pamatoti, un, sadarbojoties ar Latvijas Viesnīcu un restorānu asociāciju, vienojās par pāreju uz jauniem un pamatotiem kritērijiem atlīdzības maksas tarifu aprēķināšanas kārtībai.

KP saņēma sūdzību par biedrības, kas izsniedz saviem biedriem mērnīeku sertifikātus un nodrošina kvalifikācijas celšanas kursus, darbībām, atsakot kursu reģistrā iekļaut kursus, ko sagatavojis privāts mērnīecības uzņēmums. KP izpētē secināja, biedrība atrodas dominējošā stāvoklī mērnīeku kvalifikācijas kursu izvērtēšanas tirgū. Vienlaikus KP secināja, ka biedrības kursu novērtēšanas metodoloģija ir neskaidra, tāpēc lūdza biedrību veikt nepieciešamos uzlabojumus.

KP saņēma sūdzību par suņkopības organizācijas Latvijā rīcību, liekot šķēršļus fiziskai personai piedalīties vaislas (pārošanas) darbā, radot mākslīgus šķēršļus suņu īpašnieku darbībai tirgū. Preventīvas nolūkos tikšanās laikā ar suņkopības organizāciju KP norādīja, ka organizācijas dominējošais stāvoklis citos tirgos rada papildu atbildību. Pamatojoties uz izpētē un tikšanās laikā iegūto informāciju, tika sagatavota atbilde sūdzības iesniedzējam. ■

Analītiskā departamenta direktore Ieva Dāboliņa:

“Analītiskā departamenta viena no kompetencēm ir uzraudzīt, kā tiek ievērots dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums. 2023. gads ir bijis izaicinošs un aktīvs, izvērtējot ļoti daudz sūdzību par uzņēmumiem un tirgus dalībnieku apvienībām, kuriem piemīt dominance un kuri darbojas tādās nozarēs kā elektroenerģijas mazumtirdzniecība, preses izdevumu izplatīšana, dzelzceļa kravu pārvadājumi, tiešsaistes salīdzināšanas rīku pakalpojumu sniegšana, izpildītāju un fonogrammu producentu blakustiesību pārvaldīšana. Šajās nozarēs bez formālas lietas ierosināšanas, izmantojot “Konsultē vispirms” principu, tika novērsti iespējamais pārkāpums, tādējādi efektīvīzējot izpētes laiku un resursus.

Ņemot vērā, ka Analītiskais departaments papildus dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas izpētēm ikdienā veic tautsaimniecībā svarīgu tirgu un nozaru izpēti, it īpaši šobrīd fokusējoties uz digitālajiem tirgiem, 2023. gadā tika noslēgta apjomīga digitālo tirgu izpēte, kura tika veikta sadarbībā ar Lietuvas konkurences uzraugu. Uzraudzība ļāva ne tikai padziļināt izpratni par e-komercijas nozari Latvijā, bet arī plašāk izprast konkurences situāciju Baltijā. Papildus, ar mērķi turpināt uzlabot zināšanas par digitālajiem tirgiem un veicināt starptautisko sadarbību, Analītiskais departaments 2023. gadā uzsāka dalību starptautiskā projektā kopā ar citām ES dalībvalstīm, OECD un Eiropas Komisiju. Tāpat departaments aktīvi darbojās pie kompetences pilnveides un kapacitātes stiprināšanas, ņemot vērā gaidāmos grozījumus Konkurences likumā saistībā ar Digitālo tirgu akta spēkā stāšanās, kur KP paredzētas papildu funkcijas atbalsta sniegšanai Eiropas Komisijai par Regulas iespējamiem pārkāpumiem.”

UZŅĒMUMU APVIEŅOŠANĀS

Viens no KP uzdevumiem ir izvērtēt lielāko uzņēmumu apvienošanās darījumus, lai novērstu iespējamu negatīvu ietekmi uz konkurenci un patērētājiem.

2023. gadā salīdzinājumā ar 2022. gadu par **50 % pieauga uzņēmēju vēlme apvienoties**. Kopumā KP saņēma 21 apvienošanās ziņojumu un izvērtēja **24 apvienošanās**, tajā skaitā trīs, kas paziņotas 2022. gadā. Visos gadījumos ir pieņemts lēmumu **atļaut apvienošanās**. Pieņemto lēmumu skaits salīdzinājumā ar 2022. gadu ir pieaudzis par 70 %.

Vislielākā uzņēmumu vēlme apvienoties identificēta 2023. gada izskaņā, kad KP atļāva **desmit apvienošanās**. 38 % no visiem 2023. gada pieņemtajiem lēmumiem bija saistīti ar konkurējošu tirgus dalībnieku vēlmi apvienoties jeb horizontālās attiecībās esošiem uzņēmumiem. Trešdaļa no visiem lēmumiem pieņemta par uzņēmumiem, kuru starpā nav konstatētas ne horizontālas, ne vertikālas saiknes. Tāpat katra piektā apvienošanās notika starp vertikālās attiecībās esošiem uzņēmumiem jeb tādiem, kas darbojas dažādās piegādes ķēdes līmeņos.

2023. gadā apvienošanās procesi ir notikuši dažādās nozarēs, kopumā **ietekmējot 47 tirgus**, piemēram, vairumtirdzniecību un mazumtirdzniecību, finanšu tirgu, biroja tehnikas, plastmasas un elektronikas ražošanu, kravu pārvadājumus, veselības aprūpi, elektroenerģiju un siltumenerģiju, automobiļu un to rezerves daļu pārdošanu, elektroierīču remontu un citus tirgus. Ietekmēto tirgu skaits salīdzinājumā ar 2022. gadu ir pieaudzis par 75 %.

Par uzņēmumu apvienošanās izvērtēšanu iesaistītie tirgus dalībnieki gada laikā valsts budžetā **iemaksāja nodevas 66 000 eiro**. Lai uzņēmumiem atvieglotu apvienošanās ziņojumu iesniegšanu, KP sniedza **57 pirmsapvienošanās konsultācijas**.

Lielāko daļu apvienošanās KP izvērtēja viena mēneša laikā, papildus īpašu uzmanību veltot apvienošanās, kurām nepieciešama padziļināta izvērtēšana. 2023. gadā šāda **padziļināta izpēte notikusi trijos gadījumos**, un visos gadījumos apvienošanās atļauta bez iebildumiem.

KP atļāva:

SIA "Latvijas Mobilais Telefons" iegūt vienpersonisku izšķirošu ietekmi pār vairākiem uzņēmumiem, kas sniedz sadzīves tehnikas un elektroierīču remonta pakalpojumus. KP nekonstatēja, ka SIA "Latvijas Mobilais Telefons" apvienošanās ar SIA "ELEKTRONIKA-SERVISS", SIA "ServiceNet LV", AS "Speleta" un OŪ "ServiceNet EE" radītu būtisku kaitējumu konkurencei, tāpēc lēma par darījuma atļaušanu.

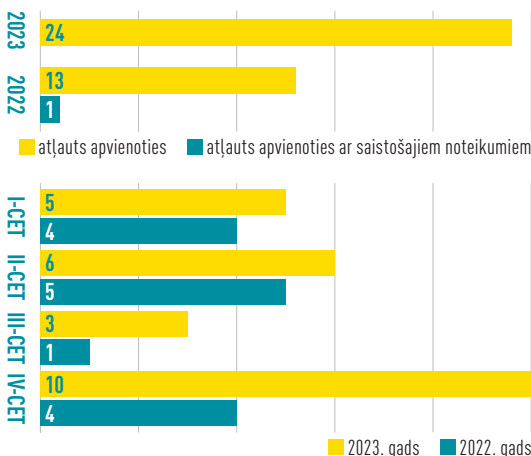

SIA "KOOL LATVIJA" mātes uzņēmumam AS "AQUA MARINA" paplašināties, iegūstot vairāk nekā 50 SIA "EAST-WEST TRANSIT" un SIA "Naples" aktīvus – galvenokārt degvielas uzpildes stacijas, kas strādā ar "Latvijas Nafta" zīmolu. KP konstatēja, ka apvienošanās samazinās konkurenci tikai degvielas mazumtirdzniecības tirgū Rūjienā, tāpēc AS "AQUA MARINA" atteicās no degvielas uzpildes stacijas iegādes šajā pilsētā, un apvienošanās tika atļauta.

SIA "Centrālā laboratorija" pārņemt laboratorisko pakalpojumu sniegšanas uzņēmumu NMS Laboratorija SIA, tādējādi paplašinot savu darbību laboratorisko izmeklējumu tirgū. KP nekonstatēja būtisku kaitējumu konkurencei, tāpēc lēma par darījuma atļaušanu. ■

Lēmumu veids un sadalījums ceturkšņos

Ekonomiskās analīzes un apvienošanās departamenta direktors Artūrs Kuka:

"2023. gads ir bijis bagātīgs gan ar apvienošanās ziņojumiem, gan konsultācijām, kopumā ietekmējot ievērojami

vairāk tirgus nekā 2022. gadā. Neskatoties uz būtisku ziņojumu pieaugumu, Konkurences padome ir spējusi neproblemātiskās apvienošanās izskatīt vidēji nedēļā ātrāk nekā noteikts likumā, kas ir viens mēnesis. Tas ne tikai dod iespēju tirgus dalībniekiem ātrāk noslēgt apvienošanās procesu un nekavēti turpināt attīstīt saimniecisko darbību, bet arī ļauj Konkurences padomei ierobežotos resursus fokusētī veltīt sarežģītākām lietām, kas prasa papildu izpēti."

NEGODĪGAS TIRDZNICĪBAS PRAKSES UZRAUDZĪBA

2021. gadā stājās spēkā Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likums (turpmāk – NTPAL), kura mērķis ir aizliegt negodīgas tirdzniecības praksi visā lauksaimniecības un pārtikas preču piegādes ķēdē, kā arī aizliegt nepārtikas preču mazumtirgotāju iepirkuma varas izmantošanu pret piegādātājiem. Likuma izpildi uzrauga un kontrolē KP.

Bridina tirgotājus

2023. gadā tika izvērtēti **16 iesniegumi** par iespējamiem likuma pārkāpumiem. Iesniegumos tika lūgts skaidrojums par preču iepirkēja rīcību un tā atbilstību NTPAL, piemēram, par sankciju piemērošanu, par vienpersoniskiem līguma grozījumiem, kā arī ievērojama daļa iesniegumu bija par sadārdzinātajām pārtikas cenām.

Lai novērstu iespējamās neatbilstības godīgai tirdzniecības praksei, KP īstenoja divas preventīvas procedūras, kopā **brīdinot 29 juridiskas personas**. Vienā gadījumā KP aicināja tirgotājus pārskatīt sadarbības nosacījumus ar piegādātājiem attiecībā uz sankciju piemērošanu. Otrā gadījumā KP aicināja tirgotājus un piegādātājus uzlabot sadarbību tirdzniecības akciju un pēc akciju laikā.

Konsultē un izglīto

Lai veicinātu tirgotāju un piegādātāju izpratni par godīgas tirdzniecības principu ievērošanu un īstenošanu praksē, KP 2023. gadā **īstenoja 14 informatīvus un izglītojošus pasākumus**, tajā skaitā organizēja preses konferences, seminārus, sagatavoja ekspertu rakstus un citas aktivitātes.

2023. gadā KP sniedza tirgus dalībniekiem **36 konsultācijas par NTPAL piemērošanu**. Biežāk uzdotie jautājumi bija par likuma piemērošanu un interpretāciju, tajā skaitā par norēķinu termiņiem, par norēķiniem par akcijas precēm un par sankciju piemērošanu.

Tāpat tika sagatavoti **3 starptautiskie informācijas pieprasījumi** citām negodīgas tirdzniecības prakses uzraudzības iestādēm par NTPAL piemērošanas praksi citās valstīs, kā arī sniegti **6 skaidrojumi** citām ES dalībvalstīm saistībā ar likuma piemērošanu.

2023. gadā **KP sagatavoja arī pašnovērtējuma rīku iepircējiem godīgas tirdzniecības prakses novērtēšanai un pamatotu līgumsodu piemērošanai**.

Tirgus uzraudzība

2023. gadā neatbilstības NTPAL tika pētītas **četrus tirgus uzraudzībā**:

- ▶ KP aptaujāja tirgus dalībniekus un apkopoja datus par lauksaimniecības un pārtikas preču ražotāju un piegādātāju sadarbību ar mazumtirgotājiem;
- ▶ KP pētīja tirgotāju un piegādātāju sadarbību tirdzniecības akciju un pēc akciju laikā;
- ▶ KP analizēja piena produktu cenas no svaigpiena līdz veikalu plauktiem;
- ▶ KP pētīja graudu un maizes produktu cenas (piena, graudu un maizes cenu uzraudzības būtiskākos secinājumus skatiet sadaļā "Tirgus uzraudzība").

Pēta biežākās neatbilstības likumam

Vairāk nekā puse tirdzniecības ķēdes dalībnieku ir saskārušies ar negodīgu tirdzniecības praksi, tostarp mazumtirgotāju piemērotajām netaisnīgajām un nepamatotajām sankcijām par līgumu noteikumu pārkāpumiem.

Mazumtirgotāju varu sadarbībā ar piegādātājiem apliecina mazumtirgotāju rīcība izņemt no sortimenta preces, kurām piegādātājs ir palielinājis produkta cenu vai atteicies tām piedāvāt zemāko cenu. Vienlaikus nekorekta rīcība ir vērojama akcijas preču apjoma prognozēšanā, mazumtirgotājiem izsakot neprecīzas pasūtījuma prognozes, kas beidzas ar līgumsoda piemērošanu pret piegādātāju. Daļa piegādātāju norādījuši arī par mazumtirgotāju praksi veikt vienpersoniskus grozījumus sadarbības noteikumos – kā par preču cenu, tā par piegādes vietu.

Dati liecina, ka vēl joprojām piegādātāji saskaras ar mazumtirgotāju pieprasījumiem veikt maksājumus, kas nav saistīti ar preču pārdošanu vai preču atrašanos tirdzniecības vietā.

Sadarbība akciju un pēc akciju laikā

Ikdienā tiek rīkotas dažādas cenu pazemināšanas akcijas. Ņemot vērā, ka akciju organizēšanā pastāv riski mazumtirgotājiem negodprātīgi izmantot savu varu attiecībā ar lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātājiem, KP veica tirgus uzraudzību par periodu no 2021. gada līdz 2023. gada jūlijam.

KP konstatēja, ka tirgotāji iepērk preces par akcijas cenām un veido krājumus, lai pēc akcijas periodā tās varētu tirgot par regulāro cenu, tādā veidā gūstot papildu ienākumus. Vienlaikus KP konstatēja gadījumus, kad piegādātāji un preču iepircēji sadarbības dokumentos nav vienojušies par rīcību ar precī, kad iepirktie apjomi nav iztirgoti akcijas laikā. Tā vietā pēc noklusējuma tiek pieņemts, ka preces pēc akcijas beigām var tirgot par regulāro cenu. Šāda prakse ir vērtējama kā nesaderīga ar NTPAL.

KP novēroja arī informācijas asimetriju starp tirgus dalībniekiem un tirgotāju neprecīzi izteiktas prognozes par pasūtāmo produktu apjomu. Lai arī tiek uzskatīts, ka prognozes nav saistošas un darījums var tikt noslēgts par preču apjomu, kas būtiski mazāks par prognozēto vai pārsniedz prognozēs norādīto apjomu, visbiežāk tieši piegādātājs izjūt negatīvās sekas no šādas sadarbības, piemēram, līgumsodus par preču nepiegādāšanu noteiktā apjomā.

KP secināja, ka gandrīz visos gadījumos par tirdzniecības pasākuma mērķētina un reklāmas pakalpojumiem maksā tieši piegādātājs. KP ieskatā, tirgvedības pakalpojumu izmaksas akcijas organizēšanā automātiski nevajadzētu segt tikai piegādātājam vienpersoniski.

Tirgus uzraudzības noslēgumā KP nosūtīja 22 tirgus dalībniekiem aicinājumus ievērot KP izvirzītos priekšlikumus turpmākās tirdzniecības prakses uzlabošanai. ■

Negodīgas tirdzniecības prakses novērtēšanas nodaļas vadītāja Sanita Uljane:

"2023. gads bija izaicinošs un reizē arī interesants, jo straujais pārtikas cenu pieaugums inflācijas un citu apstākļu ietekmē būtiski pārkārtoja prioritātes, kā rezultātā akcents tika likts uz ekonomisko metožu pielietošanu, lai noskaidrotu lauksaimniecības un pārtikas preču piegādes ķēdes posmu reakciju uz cenu izmaiņām un to pārnesi gala patērētājiem. Vienlaicīgi saskarsmē ar tirgus dalībniekiem joprojām bija jūtami "robi" NTPAL interpretācijā, kuri tika aizpildīti ar profesionālām konsultācijām un saturīgiem skaidrojumiem, tostarp attiecībā uz akciju organizēšanas kārtību un pasūtījumu prognožu izteikšanu."

PUBLISKU PERSONU DARBĪBAS IETEKME UZ KONKURENCI

Kopumā KP 2023. gadā saņēma **138 iesniegumus** saistībā ar publisku personu – valsts, pašvaldību un tām piederošu kapitālsabiedrību – darbību, t. sk. iespējamu konkurences kroplošanu un līdzdalības kapitālsabiedrības pārvērtēšanu.

Valsts un pašvaldību iesaiste uzņēmējdarbībā

No visiem iesniegumiem **36 bijuši publisku personu izvērtējumi par līdzdalību kapitālsabiedrībās**, kas izriet no VPIL 88. panta un nosaka, ka ne retāk kā reizi piecos gados ir jāpārvērtē sava līdzdalība kapitālsabiedrībās. Lai novērstu riskus, ka publiska persona nepamatoti iesaistās komercdarbībā un tādējādi kroplo konkurenci, apgrūtinot vai pat padarot neiespējamu privāto komersantu darbību tirgū, KP publiskām personām sniedz atzinumus. Kopā izvērtēti **64 ziņojumi**, kas iesniegti ne tikai 2023. gadā, bet arī 2022. gada izskaņā.

Konsultatīvos nolūkos KP ir uzsākusi un turpinās **veidot apkopojumus sektoru vai nozaru griezumā**, akcentējot būtiskākos secinājumus un problēmas, kas izriet no iestādes atzinumiem par valsts un pašvaldību veiktajiem līdzdalības pārvērtējumiem kapitālsabiedrībās. 2023. gadā ir apkopotī secinājumi par publisku personu iesaisti namu apsaimniekošanā, ko plānots publicēt 2024. gadā.

Konkurences neitralitātes ievērošana

Konkurences likums nosaka, ka publiskām personām ir **pienākums ievērot konkurences neitralitāti**.

2023. gadā KP sniedza **95 skaidrojumus par publisku personu** – valsts, pašvaldību un to kapitālsabiedrību – rīcību, piemēram, iespējamu privāto tirgus spēlētāju diskrimināciju vai priekšrocību radīšanu savām kapitālsabiedrībām.

Pārskata periodā **piecos gadījumos** izmantota pārrunu procedūra iespējamu konkurences neitralitātes neatbilstību risināšanai. Pārrunu procedūras īstenošana noteikta Konkurences likuma 14.¹ pantā, un tās mērķis ir savlaicīgi novērst nepilnības gan pašvaldības kapitālsabiedrību, gan pašvaldību iestāžu, gan citu publisku personu rīcībā.

KP pārrunu procedūrā novērsa konkurences neitralitātes neatbilstības Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes darbībās, kas iepirkumos par aizsargājamo kultūras pieminekļu uzmērīšanu un apsekošanu piemēroja

pārmērīgas kvalifikācijas prasības pretendentu atlasei.

SIA "Vidzemes slimnīca" 2023. gadā rīkotajā iepirkumā par veļas mazgāšanas un ķīmiskās tīrīšanas pakalpojumu bija pieteicies tikai viens pretendents – iepriekšējā līguma izpildītājs. KP veica pārrunas, lai veicinātu konkurenci

nākamajos tās organizētajos veļas mazgāšanas un ķīmiskās tīrīšanas pakalpojumu iepirkumos.

KP noslēdza izpēti par Jelgavas valstspsīdētās pašvaldības un tās iestādes "Pilsētsaimniecība" darbības neatbilstību Konkurences likuma prasībām iepirkumā par publisko teritoriju ikdienas kopšanas pakalpojumiem. KP secināja, ka

iepirkumā prasības attiecībā uz pretendentu un tā personāla profesionālo kvalifikāciju un pieredzi nodrošināja iespēju iepirkumā pretendēt vienam konkrētam komersantam. Lai veicinātu tirgus dalībnieku konkurenci gan ielu un autoceļu uzturēšanas, gan teritoriju (parku, apstādījumu) uzkopšanas un uzturēšanas jomā, KP aicināja pašvaldību un iestādi pārskatīt līdzšinējo praksi un vērtēt iespēju sadalīt šāda veida iepirkumus daļās. Tāpat KP norādīja pašvaldībai un tās iestādei uz rūpīgi veiktas tirgus izpētes nepieciešamību, lai pirms iepirkuma izsludināšanas apzinātu potenciālo pretendentu loku un samazinātu risku, ka iepirkuma dokumentācijā var tikt iekļauti nepamatoti ierobežojumi.

KP veica izpēti par SIA "Rīgas meži" organizēto kasešu ietvarstādu sēšanai iepirkumu, kur pieteicās tikai viens pretendents. Lai preventīvi novērstu iespējos konkurences neitralitātes riskus, SIA "Rīgas meži" tika norādīts uz nepieciešamību pirms iepirkuma veikt pilnvērtīgu tirgus izpēti, visiem tirgus dalībniekiem sniedzot līdzvērtīgu apjomu informāciju par plānoto iepirkumu, kā arī tirgus izpētes gaitu vēlams fiksēt un saglabāt piemēram, elektroniskas sarakstes formātā. Tāpat iepirkumu, kurā paredzēts iegādāties dažādu kasešu veidus ietvarstādu sēšanai, būtu nepieciešams sadalīt iepirkuma priekšmetu daļās (lotēs), paredzot iespēju pretendentiem pieteikties tikai uz atsevišķām iepirkuma priekšmeta daļām, lai nākotnē palielinātu potenciālo pretendentu loku iepirkumā.

KP saņēma sūdzību par AS "Latvenergo" sarunu procedūru "Transportlīdzekļu kontroles sistēmu nomas pakalpojuma iegāde", kur savus piedāvājumus bija iesnieguši trīs pretendenti, kuriem vēlāk tika lūgts pārskatīt iesniegto finanšu piedāvājumu un samazināt piedāvājuma cenu, nomainot citus piedāvājuma nosacījumus. Tādējādi zemākās cenas iesniedzējs, zinot pārējo pretendentu cenas, savu cenu palielināja, bet rezultātā tik un tā tika izvēlēts kā iepirkuma uzvarētājs, jo iesniegtā cena bija zemāka par pārējiem. Lai novērstu analoģisku situāciju veidošanos nākotnē, KP veica pārrunas ar AS "Latvenergo" un aicināja pārvērtēt iepirkumu procedūru prakses atbilstību publisko iepirkumu principiem.

Konkurenci veicinoši normatīvie akti

Lai novērstu iespējamus ierobežojumus konkurencei, ko varētu veicināt normatīvais regulējums, KP 2023. gadā likumdevējiem **sagatavoja 42 atzinumus vairāk nekā 15 tautsaimniecības nozarēs**.

Viedokļi par normatīvo aktu projektu atbilstību brīvas konkurences principiem un konkurences kroplojumiem sniegti tādās jomās kā enerģētika, publiskas personas īpašuma pārvaldīšana, valsts pārvalde, mediji, veselības aprūpe, mobilitātes pasākumi, apsardze, satiksmes drošība, dabasgāzes apgāde, OCTA pakalpojumu sniegšana, platjoslas interneta pakalpojumu sniegšana, elektroniskie sakari, ūdenssaimniecība, notekūdeņi, finanšu pakalpojumi, nodokļi, sabiedriskais transports, farmācija, kokrūpniecība, tirdzniecība.

Lai veicinātu konkurencei labvēlīga normatīva regulējuma pieņemšanu, KP pārstāvji **godīgas konkurences principus aizstāvēja 70 pasākumos**, t. sk. Ministru kabinetā, Saeimā u. c.

28 % no visiem veiktajiem pasākumiem, kuru mērķis ir novērst publisku personu radītus ierobežojumus konkurencei, ir ņemts vērā KP viedoklis. ■

Konkurences veicināšanas departamenta direktors Antis Apsītis:

"Lai arī KP turpināja konsultāciju sniegšanu atsevišķos gadījumos par publisku personu līdzdalību kapitālsabiedrībās, tomēr ar 2023. gadu lielākā daļa publisku personu ir realizējušas likumā noteikto pārvērtēšanas procedūru, pie kā atkal būs jāatgriežas pēc pieciem gadiem. Tāpat aizvadītais gads iezīmēja, ka iesniegumos un konsultāciju lūgumos par konkurences neitralitāti pieaug aprakstīto situāciju detalizētība un sarežģītība, kas kopā ar noslēgtajām pārrunām ļauj pozitīvi vērtēt izpratnes pieaugumu par konkurences neitralitātes nozīmību kopējā tautsaimniecības attīstībā."

TIRGU UZRAUDZĪBA

2023. gadā KP noslēdza uzraudzību piecos tirgos:

- ▶ analizēja piena produktu cenas no svaigpiena līdz veikalu plauktiem;
- ▶ pētīja graudu un maizes produktu cenas;
- ▶ noslēdza tirgus uzraudzību par digitālajiem tirgiem;
- ▶ aptaujāja tirgus dalībniekus un apkopoja datus par lauksaimniecības un pārtikas preču ražotāju un piegādātāju sadarbību ar mazumtirgotājiem;
- ▶ pētīja tirgotāju un piegādātāju sadarbību tirdzniecības akciju un pēc akciju laikā.

Pārtikas cenu uzraudzība

Izvērtējot saasināto situāciju pārtikas sektorā un pieaugošās cenas, kas ietekmē ikvienu patērētāju.

KP 2023. gadā īstenoja padziļinātu izpēti par olu, zivju, piena, gaļas, graudu un maizes produktu mazumtirdzniecības tirgu.

KP vērtēja piegādātāju un mazumtirgotāju sadarbību, cenu izmaiņas jeb pārnesi no viena piegādes ķēdes posma uz nākamo, piemēram, ja ražotājs samazina cenu, vai tā proporcionāli tiek samazināta arī veikalos, lai patērētāji justu ieguvumus. KP skatīja arī cenu mainību, kā veikalos mainās līdzvērtīgo produktu cenas, cik bieži un kādā ātrumā.

2023. gadā tika apkopoti un publicēti dati par pienu, maizes un graudu produktu tirgu. Pētījums neatklāja tirgotāju aizliegta vienošanās par cenu un NTPAL pārkāpumus mazumtirgotāju un piegādātāju sadarbībā. Taču sniedza visaptverošus datus par nozari, lai politikas veidotāji, atbildīgās ministrijas var pieņemt datus balstītus lēmumus.

▶ Cenu pārnesē

Mazumtirgotāji un ražotāji visbiežāk ir mainījuši cenas, ievērojot iepriekšējā tirdzniecības posma cenu izmaiņas attiecībā gan uz cenu paaugstināšanu, gan samazināšanu pienam, rudzu maizei, spaģeti makaroniem un griķiem. Taču attiecībā uz sieru, skābo krējumu, baltmaizi un kviešu miltiem novērots, ka cenu pārnesē konstatētas nepilnības, piemēram, izmaiņas notikušas novēloti vai neproporcionāli iepriekšējam posmam.

▶ Vietējas produkcijas un importa produkcijas cenošana

Pētītājā 17 mēnešu periodā KP konstatēja, ka vietējais piens, baltmaize un spaģeti makaroni cenoti lētāk nekā ārpus Latvijas ražotā produkcija. Taču būtiski dārgāk cenots vietējais krējums, siers, kviešu milti, griķi un rudzu maize. Piemēram, Latvijā ražotais siers cenots par 59 % dārgāk, skābais krējums – par 32 % dārgāk.

▶ Mazumtirgotāju pašzīmola preču cenošana

Nereti piegādātājs pēc individuāla pasūtījuma ražo gan mazumtirgotāja privātās preču zīmes (*private label*) preces, gan vienlaikus ražotāja neatkarīgā zīmolu preces, kas pēc sastāva ir identiskas. Ražošanas izmaksas šādām precēm ir vienādas, taču to iepirkuma cenas būtiski atšķiras.

Visi pētītie produkti (piens, skābais krējums, siers, kviešu milti, griķi, maize, spaģeti makaroni), kas tirgoti ar mazumtirgotāja privāto preču zīmi, cenoti lētāk. Piemēram, neatkarīgu ražotāju zīmola pienam vidējais uzcelojums veikalā piemērots 3,5 lielāks nekā mazumtirgotājs piemērots uzcelojumu tā paša ražotāja pienam, kas veikalos plauktos atrodams ar mazumtirgotāja preču zīmes zīmolu.

▶ Cenu mainība veikalos

Cenu mainības indekss SIA "RIMI LATVIA" un SIA "MAXIMA Latvija" ir līdzvērtīgs, kas var liecināt gan par regulārām akcijām, gan par tirgotāju aktīvu sekošanu līdz cits cita cenām, tās pielāgojot un attiecīgi regulāri rīkojot preču akcijas. To dēvē par "inteliģento pielāgošanos", kas konkurences tiesībās nav aizliegts.

KP rosināja nozares pārstāvjiem/atbildīgajām nozares institūcijām izveidot cenu salīdzināšanas rīku, kas ļautu patērētājiem pieņemt apsvērtus lēmumus par labu konkrēto preču iepirkšanai par visizdevīgāko cenu konkrētajā laika periodā mazumtirdzniecības vietās.

Digitālo tirgu uzraudzība

Lai gūtu padziļinātāku izpratni par tiešsaistes platformu darbības principiem, Latvijas un Lietuvas konkurenci uzraugošās iestādes veica paralēlas tirgus izpēti, apzinot iespējamās problēmsituācijas, kas var negatīvi ietekmēt konkurenci digitālajos tirgos.

Tirgus uzraudzībā KP ieguva informāciju no dažādos sektoros operējošām tiešsaistes platformām, kas lielākoties darbojas Latvijā, piedāvājot starpniecības pakalpojumus, piemēram, maltīšu piegādi, biļešu, dāvanu un kuponu tirdzniecībā. KP arī aptaujāja 84 uzņēmumus, kas sadarbojas ar šīm tiešsaistes platformām.

KP tirgus uzraudzībā konstatēja, ka tiešsaistes platformas veicina konkurenci starp uzņēmumiem, sniedzot tiem iespēju vienkopus iepazīties ar konkurentu piedāvājumu un to piedāvātājam preču cenām. Tostarp tās sniedz uzņēmumiem arī citas priekšrocības, piemēram, iespēju ietaupīt resursus sava tiešsaistes tirdzniecības risinājuma jeb internetveikala izveidei, kā arī piedāvā loģistikas vai mārketinga pakalpojumus.

KP konstatēja, ka platformām ar hibrīdfunkciju, kas tirgo gan savas preces, gan piedāvā iespēju citiem uzņēmumiem izmantot platformas starpniecības pakalpojumus to rīcībā esošās informācijas dēļ par saviem komerciālajiem lietotājiem, pastāv iespēja saviem produktiem piemērot dažādas priekšrocības, piemēram, labāku ranžējumu starp citiem produktiem vai cenu.

KP izpēte secināja, ka konkurences ierobežošanas risks var izrietēt arī no tiešsaistes platformu un uzņēmumu noslēgtajiem līgumiem, kuros ietverti nosacījumi, kas ierobežo uzņēmumu iespējas citos tirdzniecības kanālos piedāvāt savas preces vai pakalpojumus par labvēlīgākiem nosacījumiem.

KP acināja tiešsaistes platformas rūpēties, lai netiktu pārkāpti godīgas konkurences principi sadarbībā ar to komerciālajiem klientiem. Noslēdzot tirgus izpēti, KP rosināja diskutēt par komisijas maksu caurspīdīguma palielināšanu gala patērētājiem, tādējādi mudinot patērētājus pieņemt skaidrus un informētus lēmumus, kur tiek novirzīti to līdzekļi. ■

TIESVEDĪBAS PAR KONKURENCES PADOMES LĒMUMIEM

2023. gadā nozīmīgi resursi veltīti iestādes pārstāvēniecībai tiesās, t. sk. nodrošināta iestādes pārstāvēniecība "Būvnieku karteļa" lietas 13 tiesas sēdēs un 8 tiesas sēdēs par KP konstatēto dominējošā stāvokļa izmantošanu SIA "LDZ CARGO" un VAS "Latvijas Dzelzceļš" lietā, kā arī citās tiesvedībās.

Pārskata periodā KP īstenojusi pārstāvību **26 aktīvās tiesvedībās** saistībā ar KP rīcību vai tās pieņemtajiem lēmumiem.

2023. gadā **noslēgtas septiņas tiesvedības** saistībā ar KP pieņemtajiem lēmumiem. Visos gadījumos, tiesvedībai noslēdzoties, KP lēmums atstāts spēkā vai rīcība atzīta par tiesisku.

2023. gadā uzņēmumi, kas sodīti par konkurences tiesību pārkāpumiem, t. sk. pēc tam, kad noslēgusies tiesvedība un KP lēmums stājies spēkā vai kad uzņēmumi ar iestādi noslēguši izlīgumus, **valsts budžetā iemaksājuši vairāk nekā 1,5 miljonus eiro.**

Būtiskākās tiesvedības

Augstākā tiesa ar lēmumu ir noraidījusi AS «LNK Industries» blakussūdzību par pienākuma uzlikšanu KP izniegt starp KP un SIA "VELVE" noslēgto izlīgumu "Būvnieku karteļa" lietā.

KP 2022. gadā sodīja divus uzņēmumus – SIA "Alpha Baltic Media" un SIA "Smart Solutions Europe" – par saskaņotu piedāvājumu sniegšanu trīs Daugavpils pilsētas domes organizētajos iepirkumos un citos ar svētku noformēšanu, tostarp ar dekoru piegādi, uzstādīšanu un demontāžu, saistītos citu pašvaldību organizētajos vēl kopā astoņos iepirkumos. SIA "Alpha Baltic Media" lēmumu pārsūdzēja, bet tiesvedības procesā noslēdza izlīgumu ar KP par tiesiskā strīda izbeigšanu un naudas soda samaksu par konstatēto karteļa vienošanos. SIA "Alpha Baltic Media" tika piemērots naudas sods 27 381 eiro.

Administratīvā apgabaltiesa pieņēma lēmumu izbeigt tiesisko strīdu starp KP un SIA "Corvus Company", jo pieteicējs atsaucis tiesā iesniegto pieteikumu par KP rīcību neierosināt pārkāpuma lietu.

Pēc 10 gadu ilgas tiesvedības ar iestādi pozitīvu rezultātu pabeigts tiesvedības process Latvijas un arī Eiropas Savienības konkurences tiesību piemērošanas praksē nozīmīgā dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas lietā. Latvijas Republikas Senāts ar 29. septembra spriedumu ir noraidījis kasācijas sūdzību un atstājis spēkā KP 2013. gada lēmumu, ar kuru KP konstatēja, ka Autortiesību un komunikācijas konsultāciju aģentūra / Latvijas Autoru apvienība ir ļaunprātīgi izmantojusi savu monopolstāvokli, piemērojot mazajiem un vidējiem veikaljiem un pakalpojumu sniedzējiem par mūzikas atskaņošanu apmeklētājiem domātās telpās ievērojami augstāku tarifu nekā tas ir Lietuvā un Igaunijā, kā arī vairumā citu ES dalībvalstu.

Latvijas Republikas Senāts noraidīja piecu uzņēmumu SIA „SGS Sistēmas”, SIA „PRO 1 STAGE”, SIA „Kompānija NA”, SIA „3S” un SIA „AUDIO AE” – kasācijas sūdzību par KP 2017. gada lēmumu, ar kuru KP konstatēja video, skaņu, gaismas iekārtu un skatuves aprīkojuma izplatītāju karteli gan no pašvaldību, kā arī tām piederošo kultūras iestāžu iepirkumos no 2009. līdz 2014. gadam. Tādējādi KP lēmums stājās spēkā un uzņēmumiem par dalību aizliegtā vienošanās valsts budžetā jāiemaksā naudas sods vairāk nekā 322 tūkstošu eiro apmērā.

Latvijas Republikas Senāts ar 2023. gada 28. decembrī nosprieda, ka KP 2017. gada lēmums attiecībā par SIA "Tirdzniecības nams "Kurši"" dalību būvmateriālu ražotāju un tirgotāju aizliegtā vertikālā vienošanās un aizliegtā horizontālā vienošanās jeb kartelī ir pamatots, tāpēc uzņēmumam valsts budžetā jāiemaksā piemērotais naudas sods 1 145 077 eiro.

2023. gada izskaņā Senāts arī nosprieda, ka KP procesuālo darbību laikā ir tiesīga izņemt no elektroniskās informācijas nesējiem arī fizisko personu datus un personas pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ir ierobežojamas, ņemot vērā procesuālo darbību leģitīmo mērķi. Tādējādi tiek nostiprinātas KP izmeklēšanas tiesības efektīvākai konkurences tiesību pārkāpumu atklāšanai. ■

Juridiskā departamenta direktora p. i. Andris Eglons:

"2023. gadā tiesvedības ir būtiski papildinājušas judikatūras atziņas konkurences materiālo tiesību jomā. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas lietās Senāts ir sniedzis vērtīgas atziņas par dažādu ES dalībvalstu rādītāju

objektīvu salīdzināšanu un izmantošanu konkurences tiesību pārkāpumu novērtēšanā, vienlaikus dodot skaidrus instrumentus gan tirgum, gan KP, kā konstatēt, vai cenas ir pārmērīgas. Savukārt aizliegtu vienošanos lietās Senāts secināja, ka, lai konstatētu aizliegtu vienošanos, tirgus dalībnieku varas sadalījumam nav jābūt līdzvērtīgam un uzņēmumu izdarīts spiediens neatbrīvo no atbildības par dalību pārkāpumā. Tādējādi šie Senāta spriedumi kalpo kā augstākā līmeņa apliecinājums KP juridiskā darba kvalitātes standartam, nodrošinot ar likumu iestādei uzticēto izpētes pilnvaru faktiskās izmantošanas tiesiskumu un leģitimitāti."

KOMUNIKĀCIJA UN SADARBĪBA

2023. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu KP organizēja trīs reizes vairāk preses konferenču, sagatavoja par 20 % vairāk reližu, izstrādāja divreiz vairāk audiovizuālo materiālu (video un raidierakstus), organizēja par 40 % vairāk izglītojošu pasākumu, kā arī publicēja par 25 % vairāk ekspertu rakstu.

2023. gadā KP pārstāvji **nodrošināja dalību 50 iestādes vai citu organizāciju rīkotajos izglītojošajos pasākumos.**

Lai veicinātu godīgas konkurences vides attīstību, KP aizvadīja **96 starpinstitūciju sadarbības tikšanās** par dažādiem tematiem. Tajā skaitā 2023. gadā tika izveidota KP Konsultatīvā padome ciešākas un efektīvākas sadarbības organizēšanai ar sadarbības partneriem konkurences politikas izstrādes un piemērošanas jautājumos. Konsultatīvo padomi pārstāv Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Satiksmes ministrijas, Zemkopības ministrijas, Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras un Ārvalstu investoru padomes Latvijā (FICIL) pārstāvji. 2023. gadā ir aizvadītas sešas Konsultatīvās padomes sēdes, kurā skatīti tādi jautājumi kā iestādes Gada pārskats un darba rezultāti, Lietu prioritizācijas stratēģija, iestādes darbības stratēģija, KP uzdevumi Valdības rīcības plānam un citi.

KP aizvadīja **61 tikšanos ar uzņēmējiem un nevalstiskajām organizācijām**, lai diskutētu par konkurences attīstību un izaicinājumiem dažādās nozarēs un veicinātu godīgas konkurences principu ievērošanu. Papildus iestāde šīm mērķa grupām nodrošināja informatīvos seminārus par dažādiem konkurences tiesību ievērošanas aspektiem, tostarp aizliegtu vienošanos nepieļaušanu starp konkurentiem vai asociāciju ietvaros.

Prioritāro mērķgrupu izglītošana

Ņemot vērā KP īstenotās sabiedriskās domas aptaujas rezultātus, Latvijā divas būtiskākās konkurences tiesību problēmas ir kartelji publiskajos iepirkumos un publisku personu – valsts, pašvaldību un to kapitālsabiedrību – radīti konkurences kropļojumi, tādejādi šīs divas grupas ir KP prioritārās mērķgrupas, kurās nepieciešams veicināt izpratni par brīvu un godīgu konkurenci.

► Uzņēmēji

Lai preventīvi novērstu būtiskākos konkurences tiesību pārkāpumus, **uzņēmējiem** tika rīkoti **izglītojoši semināri un vebināri**.

2023. gadā KP izveidoja savu "Semināru skolu", kur iestādes telpās organizēja atvērto seminārus ikvienam interesentam par KP galvenajiem darbības virzieniem. KP semināros izglītoja tirgus dalībniekus par vertikālām vienošanām, aizliegtām vienošanām, negodīgu tirdzniecību, dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, uzņēmumu apvienošanām un citiem tematiem. "Semināru skolā" tika izglītoti 152 tirgus dalībnieki un publiskas personas.

Vienlaikus KP par būtiskākajiem konkurences tiesību pārkāpumiem īstenojusi izglītojošas aktivitātes lielajos Latvijas uzņēmumos, piemēram, AS "Liepājas autobusu parks", AS «RĪGAS SILTUMS», AS «Latvenergo», Rīgas pašvaldības sabiedrībā ar ierobežotu atbildību «Rīgas satiksme» u. c.

► Uzņēmumu juridiskie pārstāvji

Pasaules Konkurences dienā noritēja astotais KP rīkotais **Juristu forums**, kur KP pārstāvji klātienē tikās ar uzņēmēju pārstāvošajiem konkurences tiesību praktizējošiem advokātiem, juristiem un tiesu varas pārstāvjiem, lai pārrunātu teorētiskus un praktiskus jautājumus par konkurences tiesību normu piemērošanu un interpretāciju.

KP un IUB sešos semināros kopīgi izglītoja vairāk nekā 1000 iepirkumu rīkotājus par uzņēmumu izslēgšanu no iepirkumiem.

2023. gadā ir aizvadītas sešas Konsultatīvās padomes sēdes.

"Semināru skolā" tika izglītoti 152 tirgus dalībnieki un publiskas personas par aizliegtām vienošanām, negodīgu tirdzniecību, dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, uzņēmumu apvienošanām un citiem tematiem.

Pasaules Konkurēnces dienā noritēja astotais KP rīkotais Juristu forums.

► Pasūtītāji un sadarbības iestādes

Savukārt, lai veicinātu iepirkumu vides attīstību, KP nodrošināja seminārus publisko **iepirkumu rīkotājiem**, tādējādi stiprinot šīs mērķgrupas kompetenci un prasmes atpazīt karteļa vienošanos pazīmes pretendentu starpā.

2023. gadā kopā ar Iepirkumu uzraudzības biroju organizēts apjomīgs izglītošanas semināru cikls pasūtītājiem par godīgiem iepirkumiem un piegādātāju izslēgšanu no iepirkumiem iespējamo konkurēnces pārkāpumu dēļ. Sešos semināros kopā izglītoti ap 1200 iepirkumu speciālistu no valsts un pašvaldību iestādēm. Semināri organizēti KP, Latvijas Pašvaldību savienībā, Satiksmes ministrijas resorā, Iekšlietu ministrijas resorā, Zemkopības ministrijas resorā, bet noslēguma pasākums tika organizēts "Koka Rīgā", sniedzot iespēju iepirkumu speciālistiem sekot līdz semināram arī tiešraidē.

2023. gadā izglītoti tika ne tikai iepirkumu rīkotāji, bet arī sadarbības iestādes, lai tās spētu atpazīt karteļus un palīdzētu KP novērst iespējamus konkurēnces tiesību pārkāpumus. Pieredzes apmaiņas un sadarbības pasākumi notika ar Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldi, Krāpšanas

apkarošanas koordinācijas dienestu (AFCOS), Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju un citām tiesībsargājošām iestādēm.

Tāpat KP preventīvi pirms XXVII Vispārējo latviešu Dziesmu un XVII Deju svētkiem viesojās Latvijas Nacionālajā kultūras centrā, lai preventīvi izglītotu pasākuma organizētājus par to, kā iepirkumos atpazīt uzņēmumu aizliegtas vienošanās jeb karteļus, kā arī informēja par pasūtītāju atbildību iepirkumos un par ziņošanas iespējām, saskaroties ar aizdomīgiem pieteikumiem.

► Publiskas personas

No 2020. gada, kad spēkā stājās grozījumi Konkurēnces likumā, KP īpašu uzmanību pievērš **publisku personu – valsts, pašvaldību un to kapitālsabiedrību** – izglītošanai.

KP 2023. gadā aktīvi veicināja publisku personu izpratni par publisku personu iesaisti uzņēmējdarbībā un konkurēnces neitralitāti, organizējot seminārus iestādes telpās, piedaloties Latvijas Pašvaldību savienības rīkotajos pasākumos, kā arī izglītojot valsts un pašvaldību lielo uzņēmumu darbiniekus.

KP veicināja publisku personu izpratni par konkurēnces neitralitāti, organizējot seminārus un piedaloties Latvijas Pašvaldību savienības rīkotajos pasākumos.

Konkurences kultūras vecināšana jaunās auditorijās

Iestāde iesaistījās arī jaunās paaudzes – skolēnu un studentu – izglītošanā.

KP pavasarī organizēja “Ēnu dienu”, lai skolēnus iepazīstinātu ar ikdienas darbu iestādē, kā arī organizēja **Atvērto durvju dienu** un ciemos uzņēma Eiropas tiesību zinātņu studentu apvienību Latvijā (ELSA Latvia), lai dalītos pieredzē par KP juristu darbu.

KP kopā ar sadarbības partneriem – Finanšu ministriju, Valsts ieņēmumu dienestu un KNAB – piedalījās **Junior Achievement Latvia** uzņēmējdarbības iedvesmas konferencē “Uzdrieksties uzvarēt”, iepazīstinot skolēnus, mācību uzņēmumu vadītājus, topošos uzņēmējus un citus uzņēmējdarbības entuziastus ar godīgas konkurences principiem. Tāpat KP kā žūrija piedalījās arī **Junior Achievement Latvia** organizētajā skolēnu “**Biznesa pasaku**” konkursā, vērtējot skolēnu iesūtītās Biznesa pasakas, kas tajā skaitā izcēla godīgas konkurences nozīmību tirgus attīstībā.

Tāpat 2023. gadā KP lasot lekcijas, izglītoja **topošos konkurences tiesību profesionāļus un interesentus** no Latvijas Universitātes. KP eksperti ar pētījumiem piedalījās arī Latvijas Universitātes **organizētajā Zinātnisko darbu konferencē**.

2023. gada jūnijā noslēdzās Zvērinātu advokātu biroja ZAB PricewaterhouseCoopers Legal, KP un Rīgas Juridiskās augstskolas **otrais studentu zinātnisko darbu konkurss konkurences tiesībās**. Klātesot pieciem konkursa finālistiem un vērtēšanas komisijas pārstāvjiem, par konkursa uzvarētāju tika atzīts Reinis Ivanovs, saņēmot 1000 eiro naudas balvu, prakses vietu KP un ceļazīmi uz Rīgas Juridiskās augstskolas rīkoto Vasaras skolu. 2023. gada rudenī tika izsludināts trešais Zinātnisko darbu konkurss, un tā laureāti tiks apbalvoti 2024. gadā.

KP attīsta digitālo komunikāciju

2023. gadā KP turpināja aktīvi izmantot dažādus komunikācijas kanālus jaunu auditoriju sasniegšanai.

Kopā sagatavotas **122 preses relīzes**. Kopā medijos KP minēta 2535 reizes, kas ir par 60 % vairāk nekā 2022. gadā. Savukārt tādos sociālajos tīklos kā Facebook, Twitter un LinkedIn 2023. gadā kopā sagatavotas **120–180 publikācijas** katrā. Tādējādi 2023. gadā KP ieguva 162 jaunus sekotājus Facebook platformā, 246 jaunus sekotājus platformā LinkedIn, savukārt Twitter sekotāju skaits pieauga par 85 lietotājiem.

Lai sasniegtu jaunas mērķa grupas un stiprinātu savu tēlu, arī pārskata periodā KP attīstīja komunikāciju digitālajā vidē, izstrādājot **jaunu raidierakstu “Neitrālas sarunas”** un sagatavojot **14 video** ierakstus par konkurenci.

2023. gadā KP sāka izdot jaunu raidierakstu “Neitrālas sarunas”.

Otrā studentu zinātnisko darbu konkursa konkurences tiesībās uzvarētājs Reinis Ivanovs saņēma 1000 eiro naudas balvu, kā arī iespēju praktizēties KP.

Atvērto durvju dienā KP ciemos uzņēma Eiropas tiesību zinātņu studentu apvienību Latvijā (ELSA Latvia).

KP iedvesmas konferencē “Uzdrieksties uzvarēt” iepazīstināja skolēnus, mācību uzņēmumu vadītājus, topošos uzņēmējus ar godīgas konkurences principiem.

Junior Achievement Latvia organizētajā skolēnu “Biznesa pasaku” konkursā KP vērtēja un apbalvoja labākās biznesa pasakas, kas izcēla godīgas konkurences nozīmību tirgus attīstībā.

Pašpārbaudes rīki

Papildus, lai veicinātu godīgu konkurenci, 2023. gadā izstrādāts **pašnovērtējuma rīks** piegādātājiem un mazumtirgotājiem par līgumsodiem, piemērojot NTPAL regulējumu, kā arī tīmekļa vietnē izveidota sadaļa par vertikālām vienošanām, ko papildina pašnovērtējuma jautājumu rīks.

Starptautiskā darbība

2023. gadā KP pārstāvji ir veicinājuši Latvijas atpazīstamību un stiprinājuši iestādes pozīcijas starptautiskajā vidē. **apmeklējot 86 starptautiskus pasākumus un 43 gadījumos**, kas ir par 20 % vairāk nekā iepriekšējā gadā, uzstājoties ar prezentācijām vai runu, piemēram, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas, Starptautiskā Konkurences tīkla, Eiropas Konkurences tīkla un citu partneru rīkotajos pasākumos.

Papildus izglītojošiem pasākumiem, 2023. gadā KP sagatavoja vai līdzdarbojās **57 starptautisku dokumentu izstrādē**, daloties ar savu pieredzi konkurences tiesību piemērošanā.

► Stiprina reģionālo sadarbību

Lai stiprinātu reģionālo sadarbību, 18. aprīlī Varšavā tika **parakstīts sadarbības memorands** ar 10 Austrumeiropas un Baltijas valstu konkurences iestādēm. 2023. gada izskaņā memorandam pievienojās arī Austrija.

2023. gadā notika ekspertu darba grupas un pieredzes apmaiņas semināri Polijā un Moldovā par valsts atbalsta programmām, lēcietības programmu, karteļiem iepirkumos, komunikācijas jautājumiem par konkurences tēmām, kā arī par digitālajiem tirgiem un tirgu uzraudzību.

Tāpat KP oktobrī **ciemos uzņēma Ukrainas Ekonomiskās drošības biroju** (ESBU), lai iepazīstinātu ar KP kompetencēm, pilnvarām, sadarbību

ar citām iestādēm, kā arī lietu izpētēm, tajā skaitā, kas saistītas ar ES fondiem.

Kā būtiskas aktivitātes starptautiskās sadarbības stiprināšanā un pieredzes apmaiņā minamas **Baltijas reģiona sadarbības stiprināšana**, t. sk. Tallinā notika Baltijas konkurences iestāžu vadības tikšanās un pieredzes apmaiņa un īstenotas kopīgas tirgus izpētes, piemēram, digitālajos tirgos. Vienlaikus sadarbībā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD), Polijas un Lietuvas konkurences iestādēm sagatavots un Eiropas Komisijā iesniegts kopīgs projekts par turpmāku sadarbību digitālo tirgu uzraudzībā.

► Starptautisku organizāciju novērtējums

KP deviņo gadu pēc kārtas saglabājusi **augsto trīs zvaigžņu novērtējumu** starptautiskajā *Global Competition Review* (GCR) reitingā, ierindojoties starp pasaules vadošajām konkurences iestādēm. Tajā pašā pozīcijā kā Latvija ierindojās Singapūras, Šveices, Beļģijas, Lietuvas, Polijas un citu valstu konkurences iestādes. Pašlaik pasaulē konkurences uzraudzības iestādes kopumā ir vairāk nekā 140 valstīs, bet no tām tikai 33 iekļuvušas GCR reitingā.

18. oktobrī Barselonā, Starptautiskā konkurences tīkla (ICN) forumā, KP saņēma **augstāko apbalvojumu par īstenoto konkurences izvērtējumu** šķeldas tirgū, pētot cenu pieauguma iemeslus 2021. un 2022. gadā un sniedzot ieteikumus konkurences stiprināšanai tirgū.

2023. gada izskaņā ar vienbalsīgu OECD Konkurences komitejas balsojumu KP loceklis **Kārlis Piņģens tika ievēlēts OECD Konkurences komitejas Birojā**. K. Piņģena darbs Birojā, lai piedalītos OECD konkurences politikas programmas un darba kārtības veidošanā, sāksies 2024. gadā. ■

18. aprīlī Varšavā tika parakstīts sadarbības memorands ar 10 Austrumeiropas un Baltijas valstu konkurences iestādēm.

2023. gadā memoranda ietvaros organizēti pieredzes apmaiņas pasākumi Polijā un Moldovā.

KP saņēma Starptautiskā konkurences tīkla (ICN) augstāko apbalvojumu par īstenoto konkurences izvērtējumu šķeldas tirgū.

Ukrainas Ekonomiskās drošības birojs (ESBU) viesojās KP, lai iepazīstos konkurences tiesību piemērošanas praksi Latvijā.

KONKURENCES PADOMES PĀRVALDĪBA

KP darbības rezultatīvie rādītāji

2023. gadā KP kopumā ir sasniegusi plānotos rezultātos rādītājus, kas iestādei noteikti budžeta apakšprogrammā "Konkurences politikas ieviešana".

Vairākās rezultatīvo rādītāju pozīcijās, t. sk. attiecībā uz pārkāpuma lietu izmeklēšanu, izpēti pasākumiem konkurences neitralitātes nodrošināšanai, izvērtēto tirgus dalībnieku plānoto apvienošanas ietekmi uz konkurences vidi, spēkā atstāto iestādes lēmumu īpatsvaru, atzinumu un priekšlikumu sniegšanu, sabiedrības izglītošanu un starptautisko sadarbību, plānotā vērtība ir pārsniegta.

Rādītāja nosaukums / Pasākuma nosaukums	Plānotā vērtība	Izpilde
Veikti preventijas pasākumi un iespējamo pārkāpuma lietu izmeklēšana, tirgu izpēte <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	28	47
t. sk. augstas prioritātes tirgu izpēti <i>Pasākumu skaits ar augsto prioritāti</i>	12	12
t. sk. izpēti pasākumi (lietas un uzraudzības) konkurences neitralitātes nodrošināšanai <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	9	12
t. sk. uzraudzības pasākumi godīgas tirdzniecības prakses lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādes ķēdē nodrošināšanai <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	4	6
Izvērtēta tirgus dalībnieku plānoto apvienošanās un vienošanās seku ietekme uz konkurējošo vidi <i>Lietu skaits/augstās prioritātes lietu skaits</i>	16	24
t. sk. veiktas padziļinātas izpēti apvienošanās lietās <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	6	3
Pasākumi atbilstoši saņemtajiem iesniegumiem, nodrošinot aizsardzību pret konkurences tiesību iespējamiem pārkāpumiem <i>Izvērtēti iesniegumi, par kuriem pieņemts Padomes lēmums</i>	40	40
Novērti ierobežojumi no publisko personu darbības (sasniegtā pozitīva rezultāta īpatsvars pret visu veikto pasākumu skaitu) <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	28 %	28 %
Veiktas padziļinātas inspekcijās iegūto datu (e-pierādījumu) analīzes <i>Skaits (aprēķināms reizi gadā)</i>	8	13
Pabeigts administratīvais process tiesā un spēkā atstāto iestādes lēmumu īpatsvars <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	82 %	100 %
Sniegti viedokļi padomdevēju Komitejā Eiropas Komisijas lēmumu pieņemšanai <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	1	4
Atbilstoši pasūtītāja lūgumam izvērtēti publiskie iepirkumi un sniegts viedoklis <i>Atzinumu skaits</i>	24	22
Pasākumi konkurences ideju popularizēšanai (sniegti skaidrojumi, atzinumi, priekšlikumi, nodrošināta normatīvo aktu un vadlīniju izstrāde, izglītošanas pasākumi) <i>Dokumentu skaits</i>	220	279
Uzņēmēju pozitīvs un drīzāk pozitīvs vērtējums par KP darbības ietekmi uz tirgu <i>Procentuāli (aprēķināms reizi divos gados)</i>	60 %	Netika mērīts
Stiprināta KP loma un atpazīstamība starptautiskā vidē (publikāciju un pasākumu skaits ar uzstāšanos) <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	47	67
Darbinieku mainība (aizgājušo darbinieku skaits pret kopējo strādājošo skaitu) <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	15 %	6,7 %
Darbinieku lojalitāte (darbinieku īpatsvars %, kuri aptaujā atbildējuši, ka turpinās tiesiskās attiecības ar iestādi turpmākos divus gadus) <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	85 %	91 %
Sabiedrības ieguvums no konkurences politikas īstenošanas <i>Miljoni eiro (vidēji trīs gadu periodā)</i>	26	51

KONKURENCES PADOMEI PIEŠKIRTAIS FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS

Ar savu darbību iestāde īsteno budžeta programmas "Godīgas konkurences nodrošināšana, iekšējā tirgus un patērētāju tiesību aizsardzība" (26.00.00) apakšprogrammu "Konkurences politikas ieviešana" (26.02.00).

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā		
			apstiprināts likumā	apstiprināts likumā (ar izmaiņām)	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	2 075 051	3 343 891	3 333 069	2 075 051
1.1.	dotācijas	2 075 051	3 343 891	3 333 069	2 075 051
2.	Izdevumi (kopā)	2 075 051	3 343 891	3 333 069	2 075 051
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	2 027 885	3 189 391	3 203 227	2 027 885
2.1.1.	kārtējie izdevumi	2 027 720	3 189 391	3 203 227	2 027 720
2.1.2.	procentu izdevumi				
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	165	0	0	0
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	47 166	154 500	129 842	50 203

UZLABOJUMI IESTĀDES PĀRVALDĪBĀ

Lai nodrošinātu veiksmīgu un uz attīstību vērstu iestādes darbību, KP 2023. gadā pilnveidoja vairākus iekšējos procesus, tajā skaitā pilnveidoja darba samaksas sistēmu, tāpat rūpējās par darbinieku individuālo kompetenču attīstību un iestādes IT kapacitātes stiprināšanu.

Pārskata periodā apstiprināja jaunu **darbības stratēģiju laika posmam no 2023. līdz 2029. gadam**. Stratēģijā kā iestādes vērtības noteikts ir tiesiskums, profesionalitāte, neatkarība, attīstība un atklātība. Izcelti arī trīs prioritārie virzieni:

- 1) KP komandā ir profesionāli, iesaistīti un uz attīstību vērsti darbinieki;
- 2) uz rezultātu vērsta ikdienas darbība un sadarbība, nodrošinot būtisko konkurences ierobežojumu atklāšanu un konkurences veicināšanu;
- 3) inovatīva un ilgtspējīga darba vide.

2023. gadā:

- ▶ Tika pieņemta arī jauna lietu **Prioritizācijas stratēģija**, kuras mērķis ir nostiprināt kārtību, kādā tiek noteikta konkurences lietu ierosināšanas prioritāte iestādē. Prioritizācijas rezultātā iestāde pilnvērtīgi un lietderīgi izmanto finanšu, personāla, tehniskos un laika resursus, kā arī fokusē savu darbību uz smagāko konkurences pārkāpumu atklāšanu un novēršanu, kas rada būtiskas negatīvas sekas patērētājiem, citiem tirgus dalībniekiem un Latvijas ekonomikai. Jauna Prioritizācijas stratēģija bija nepieciešama, ņemot vērā grozījumus Konkurences likumā un līdzšinējo uzkrāto pieredzi. Pārskatot Prioritizācijas stratēģiju, tika uzklauts un ņemts vērā KP Konsultatīvās padomes viedoklis.
- ▶ Tika izveidota **KP Konsultatīvā padome** ciešākas un efektīvākas sadarbības organizēšanai ar sadarbības partneriem konkurences politikas izstrādes un piemērošanas jautājumos. Konsultatīvo padomi pārstāv Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Satiksmes ministrijas, Zemkopības ministrijas, Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras un Ārvalstu investoru padomes Latvijā (FICIL) pārstāvji. 2023. gadā ir aizvadītas sešas Konsultatīvās padomes sēdes, kurā skatīti tādi jautājumi kā iestādes Gada pārskats un darba rezultāti, Lietu prioritizācijas stratēģija, iestādes darbības stratēģija, KP uzdevumi Valdības rīcības plānam un citi.
- ▶ Stiprinot iestādes **IT tehnisko un tehnoloģisko kapacitāti**, lai nodrošinātu efektīvāku konkurences pārkāpumu izmeklēšanu, īstenotas aktivitātes IT laboratorijas izveidei iegūto e-pierādījumu apstrādei un īstenotas darbinieku apmācības darbam IT laboratorijā. Tāpat pārskata periodā īstenots iepirkums eksperta piesaistei, kas sniegs atbalstu iepirkumu sagatavošanai par e-lietas koncepcijas izstrādi un lielo datu apstrādes tehniskās specifikācijas izstrādi. 2023. gadā sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Valsts reģionālās attīstības aģentūru, Ekonomikas ministriju un citiem sadarbības partneriem īpaša uzmanība veltīta automatizēta karteļu skrīninga rīka izstrādei.

Gada laikā KP darbinieki **apmeklēja 79 ārējo lektoru vadītas apmācības**, kopā nodrošinot 456 individuālas apmācības un tādējādi ceļot personāla profesionālo kompetenci, piedaloties konferencēs, starptautiskos forumos, Valsts administrācijas skolas rīkotajosursos un citu profesionālu apmācībās un prasmju treniņos.

Lai nodrošinātu labās prakses apmaiņu organizācijā un nodrošinātu institucionālo atmiņu, 2023. gadā KP aizvadīti **sešas iekšējās mācības**, t. sk. par inspekciju organizēšanu, par darbu NUIX programmā un IT laboratorijā, pieredzes apmaiņas pasākumi par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un personas datu izmantošanas apstākļiem.

Tāpat pārskata periodā atjaunota darbinieku rokasgrāmata, izstrādāts metodiskais materiāls kā organizēt patērētāju aptaujas un efektīvi īstenot procesuālās darbības (inspekcijas), tāpat pilnveidota sabiedriskā ieguvuma aprēķināšanas metodika, sagatavots procesa apraksts par KP atzinumu sniegšanu TAP sistēmā un metodiskais materiāls darbiniekiem par E-lietas kārtošanu. ■

KONKURENCES PADOMES PRIORITĀRIE UZDEVUMI 2024. GADĀ

2024. gadā, turpinot attīstīt KP darbinieku zināšanas un kompetences, ceļot tirgus dalībnieku un citu personu informētības līmeni, kā arī pilnveidojot iestādes darbības procesus un tehnisko un tehnoloģisko kapacitāti, tiks stiprinātas iestādes spējas atklāt un novērst konkurences kropļojumus – uzņēmēju iesaisti kartēļos, dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un negodīgu tirdzniecības praksi, kā arī valsts un pašvaldību radītus konkurences kropļojumus, kas kavē veselīgu tirgus attīstību, no kā varētu iegūt ikviens tirgus dalībnieks un patērētājs.

2024. gads ir pirmais pilnais KP darbības stratēģijas (2023.–2029.) izpildes gads. KP iestādes nospraustā virsmērķa sasniegšanai ir definējusi **trīs prioritātes**:

- ▶ komandā ir profesionāli, iesaistīti un uz attīstību vērsti darbinieki;
- ▶ uz rezultātu vērsta ikdienas darbība un sadarbība, nodrošinot būtisko konkurences ierobežojumu atklāšanu un konkurences veicināšanu;
- ▶ inovatīva un ilgtspējīga darba vide.

Atbilstoši minētajām trīs prioritātēm 2024. gadā KP ir izvirzījusi vairākus prioritāros uzdevumus.

1. Stiprināt godīgu konkurenci publiskajos iepirkumos

Kā norāda 2022. gadā veiktās sabiedriskās domas aptaujas dati un KP prakse, Latvijā būtiskākā konkurences vides problēma ir aizliegta vienošanās jeb kartēļi publiskajos iepirkumos. Tādēļādi KP 2024. gadā **vērsīsies pret smagākajiem konkurences tiesību pārkāpumiem publiskajos iepirkumos** dažādās nozarēs ar nozīmīgu ietekmi uz tautsaimniecību.

2024. gadā KP būtiskus iestādes cilvēkresursus veltīs arī **preventīvai konkurences kropļojumu novēršanai publiskajos iepirkumos**, piemēram, novērsīs uzņēmumu aizliegta vienošanās, kā arī uzraudzīs publiskos pasūtītājus, tos izglītojot gan par iespējamām pārkāpuma pazīmēm, gan konkurences neitralitātes jautājumiem, lai iepirkumos nepamatoti neierobežotu konkurenci. KP sniegs atbalstu pasūtītājiem, sniedzot atzinumus un konsultācijas par iespējamiem pārkāpumiem pretendentu piedāvājumos. Ja pasūtītājam pastāvēs aizdomas par pretendentu aizliegta vienošanos, tam ir tiesības konsultēties KP un 10 darbadienu laikā saņemt atzinumu par iespējamām pārkāpuma pazīmēm. Apstiprinoties aizdomām par negodprātīgu tirgus dalībnieku rīcību iepirkumos, pasūtītājs varēs izslēgt pretendentu no dalības konkrētajā iepirkumā, tādēļādi jau laikus nepieļaujot negatīvās aizliegta vienošanās sekas.

Tāpat sadarbībā ar Ekonomikas ministriju tiks meklēti efektīvākie risinājumi, kā publiskie pasūtītāji, kas cietuši no konkurences tiesību pārkāpējiem, **varēs saņemt metodisko atbalstu zaudējumu atlīdzināšanā**. Tādēļādi 2024. gadā plānoti grozījumi Konkurences likumā, lai KP varētu publiskajiem pasūtītājiem sniegt atbalstu radīto zaudējumu apzināšanā, novērtēšanā un aprēķināšanā.

2. Panākt efektīvāku tirgus dalībnieku konkurenci sabiedrībai nozīmīgos tirgos

KP pabeigs iesāktās un plāno veikt padziļinātus tirgus izpētes un preventīvus pasākumus, tostarp, pārtikas mazumtirdzniecības, atkritumu, veselības aprūpes, dienesta viesnīcu, siltumapgādes jomā konkurences vides uzlabošanai un sabiedrības labklājības celšanai. Plānots sagatavot priekšlikumus politikas veidotājiem nepamatotu barjeru, konkurences ierobežojumu likvidēšanai, un konkurētspējīgākas uzņēmējdarbības vides veicināšanai un negodīgu tirdzniecības praksi ierobežošanai padziļināti pētītajās jomās, tāpat tiks īstenoti preventīvi pasākumi un rosināti grozījumi normatīvajos aktos, kas novērš konkurences ierobežojumus un kuru rezultātā pircējs var iegādāties preces un pakalpojumus, kas tiek piedāvāti godīgas konkurences apstākļos. Lai nodrošinātu vienlīdzīgas un godīgas konkurences vides attīstību un uzraudzību gadījumos, kad konkurenci ierobežojoši rīkojas uzņēmumi, kas neatrodas dominējošā stāvoklī, bet ir ar būtisku tirgus varu, tiks izstrādāti un rosināti priekšlikumi grozījumiem Konkurences likumā, kas **paplašinātu KP tirgus uzraudzības pilnvaras** pār uzņēmumiem ar būtisku tirgus varu, tādēļādi novēršot šo uzņēmumu negatīvo ietekmi uz konkurenci un patērētājiem.

3. Pilnveidot normatīvo regulējumu jaunu funkciju ieviešanai

2024. gadā KP plāno uzraudzīt arī tirgus, kuros notiek strauja attīstība vai tiek ieviestas inovācijas, piemēram, digitālos tirgos. Eiropas Savienības līmenī tika pieņemti jauni noteikumi **godīgai un konkurētspējīgai digitālajai nozarei jeb tika pieņemts Digitālo tirgu akts**. Jaukie noteikumi regulē ierobežo lielo digitālo platformu darbību, nodrošinot godīgas konkurences noteikumus attiecībā ar lietotājiem un patērētājiem. Ņemot vērā 2024. gadā plānotos grozījumus Konkurences likumā un KP pilnvaras Digitālo tirgu akta uzraudzībā, KP šogad plāno būtiskus resursus veltīt konkurences apstākļu izpētei šajā jomā gan sadarbībā ar citām ES dalībvalstīm, gan OECD, gan Eiropas Komisiju, vērtējot esošā regulējuma tālākas pilnveidošanas iespējas un novēršot digitālo platformu (vārtzientu) konkurenci ierobežojošo rīcību un tās negatīvo ietekmi uz to klientiem un patērētājiem.

Eiropas Savienības līmenī 2022. gadā tika pieņemta arī regula par **ārvalstu subsīdijām**, kuras mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgas konkurences apstākļus visiem uzņēmumiem, kas darbojas Eiropas Savienības iekšējā tirgū, novēršot ārvalstu (trešo valstu) subsīdijas, kas

kropļo konkurenci vienotajā tirgū. Ārvalstu subsīdiju regula piešķir Eiropas Komisijai pilnvaras izmeklēt un novērst iekšējā tirgus kropļojumus, ko radījušas ārvalstu subsīdijas un uzliek uzņēmumiem noteiktos gadījumos paziņošanas pienākumus par tiem piešķirtajām ārvalstu subsīdijām, jo īpaši tirgus dalībnieku koncentrāciju un dalības publiskajos iepirkumos gadījumā. Saeimā izskatāmie Konkurences likuma grozījumi paredz, ka KP būs atbildīgā institūcija Latvijā, kas sniegs atbalstu Eiropas Komisijai ārvalstu subsīdiju regulas uzraudzībā.

Tāpat ciešā sadarbībā ar Ekonomikas ministriju tālāka virzība paredzēta priekšlikumiem regulējuma izmaiņām saistībā ar **amatpersonu personīgās atbildības ieviešanu** par konkurences tiesību pārkāpumiem un atsevišķu vertikālu vienošanos atbrīvošanu no Konkurences likumā noteiktā vienošanās aizlieguma.

4. Pilnveidot un modernizēt iekšējos un ārējos procesus iestādes darba efektivitātes un kvalitātes uzlabošanai

Stiprinot iestādes IT tehnisko un tehnoloģisko kapacitāti, lai nodrošinātu efektīvāku konkurences pārkāpumu izmeklēšanu, 2024. gadā plānots pabeigt **IT laboratorijas**, kas paredzēta procesuālo darbību laikā iegūto e-pierādījumu apstrādei, ieviešanu, paplašinot darbinieku zināšanas un kompetenci izmantot modernāko IT tehnisko aprīkojumu elektronisko pierādījumu efektīvākai iegūšanai un apstrādei.

2024. gadā sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Valsts reģionālās attīstības aģentūru, Ekonomikas ministriju un citiem sadarbības partneriem īpaša uzmanība tiks veltīta **automatizēta karteļu skrīninga rīka** izstrādei, pielietojot mākslīgā intelekta sniegtās priekšrocības pārkāpumu atklāšanā. Tāpat iestāde turpinās veltīt resursus **vienotas e-lietas ieviešanai**, lai modernizētu un efektīvizētu izmeklējamu lietu virzību. Tādējādi 2024. gadā KP plāno sagatavot iepirkumus par e-lietas koncepcijas izstrādi un lielo datu apstrādes specifiskācijas izstrādi.

Lai stiprinātu iestādes ekonomisko analīzi konkurences lietās, 2024. gadā plānots iestādi stiprināt ar **datu zinātnieka/analītiķa amatu**. Lai atvieglotu uzņēmumu apvienošanās ziņojumu iesniegšanu un veicinātu klientu orientētu pakalpojumu, 2024. gadā plānotie uzdevumi ir: **apvienošanās e-ziņojuma ieviešanas tehniskā risinājuma uzsākšana**, apvienošanās ziņojuma sagatavošanas vadlīniju atjaunošana, apvienošanās ziņojumu iesniegšanas un izskatīšanas noteikumu grozījumu pilnveidošana.

5. Efektīva konkurences kultūras veidošana Latvijas tautsaimniecības interesēs

KP 2024. gadā plāno organizēt **konkurences veicināšanas pasākumus** (seminārus, vebinārus un konsultācijas) ne tikai tirgus dalībniekiem, bet arī iepirkumu pasūtītājiem un citām publiskām personām, esošajiem un topošajiem konkurences tiesību praktiķiem un topošajiem uzņēmējiem.

Vienlaikus mazāk nozīmīgu pārkāpumu gadījumā tirgus dalībniekus **brīdinās un izglītīs, izmantojot “Konsultē vispirms” principu**. Aicinot uzņēmējus un publiskas personas pašiem novērtēt savas rīcības atbilstību un līdzdarboties konkurences pārkāpumu novēršanā, KP turpinās **attīstīt jaunus un pilnveidot jau esošos pašnovērtējuma rīkus**, t. sk. plānots izstrādāt pašnovērtējuma rīku par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

Lai iepazītos un apmainītos ar labāko konkurences tiesību ekspertu pieredzi konkurences uzraudzībā un konkurences kultūras veidošanā, efektīviem tirgus analīzes un izmeklēšanas rīkiem, KP pastiprināti pievērsīsies **sadarbībai ar citām konkurenci uzraucošajām iestādēm un organizācijām pasaulē**, pārņemot labo praksi Latvijā, kā arī stiprinās sadarbību ar nacionāla līmeņa uzraucošajām iestādēm konkurences ierobežojumu atklāšanā un izmeklēšanā. ■

SAZIŅA AR KONKURENCES PADOMI

tālr. +371 67282865

e-pasts: pasts@kp.gov.lv

www.kp.gov.lv

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010

Konkurences padome